

Scrisoarea de intenții

Dnei Kristalina Georgieva
Director Executiv
Fondul Monetar Internațional
700 19th Street, NW
Washington, DC 20431 USA

Chișinău, 7 septembrie 2022

Stimată doamnă Georgieva,

1. Anexăm la acest mesaj versiunile actualizate ale Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare și Memorandumului tehnic de înțelegere din 26 aprilie 2022. În Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare sunt descrise evoluțiile economice recente, este reflectat progresul atins în implementarea programului autorităților, susținut de FMI prin mecanismul extins de creditare (ECF) și mecanismul de finanțare extinsă (EFF) și sunt prezentate politicile macroeconomice și reformele structurale pe care planificăm să le realizăm.
2. Războiul din Ucraina și sancțiunile internaționale impuse Federației Ruse și Belarus afectează în continuare perspectivele economice. Majorarea prețurilor la produsele alimentare și resursele energetice, afluxul de refugiați și perturbările fluxurilor comerciale au dus la creșterea inflației, deficitului contului curent și deficitului bugetar, toate acestea având ca rezultat stagnarea creșterii economice. Am intervenit prin luarea unor măsuri de politică monetară și utilizarea rezervelor valutare, edificând astfel prima linie de apărare în reducerea presiunilor în sectorul financiar și pe piața valutară. Cu susținerea din partea Fondului Monetar Internațional și altor parteneri internaționali, promovăm politici menite să atenueze problemele cauzate de multiplele crize.
3. În pofida mediului dificil, am reușit să asigurăm implementarea programului așa cum a fost planificat. Am respectat toate criteriile de performanță cantitative și toate țintele indicative stabilite pentru 30 iunie 2022. Considerăm că factorii cheie care au determinat creșterea inflației sunt factori externi, inclusiv șocurile privind aprovizionarea cu resurse energetice și produse alimentare și ne așteptăm ca în 2024 inflația să revină în limitele benzii stabilite. În conformitate cu condițiile programului, autoritățile au numit în funcție procurorul-șef al Procuraturii Anticorupție în luna iunie, cu mult mai devreme decât s-a anticipat. În afară de aceasta, am respectat criteriile de performanță structurală care vizează publicarea unei analize complexe a facilităților fiscale, extinderea registrului informațional al angajaților și asigurarea funcționalității registrului integrat al contribuabililor. Regulamentul cu privire la asistența de lichiditate în situații de urgență a fost modificat cu întârziere, în luna august. Totodată, propunem revizuirea termenului de implementare a criteriului de performanță structurală ce vizează consolidarea autonomiei instituționale a BNM, urmând a fi realizat până la 31 octombrie 2022. Propunem introducerea unui nou criteriu de performanță care reflectă angajamentul nostru de a atinge obiectivelor cheie din cadrul programului.
4. Date fiind rezultatele în general bune, atinse la implementarea programului și politicilor incluse în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare, solicităm finalizarea primei

evaluări a programului și accesul la următoarea tranșă de finanțare în suma totală de 20,65 milioane DST (drepturi speciale de trageri). Astfel, suma totală debursată în cadrul programului va fi de 185,95 milioane DST. De asemenea, solicităm modificarea clauzei de consultare privind inflația date fiind șocurile externe persistente; modificarea criteriilor de performanță privind deficitul bugetar de casă al guvernului general și a țintelor indicative, în conformitate cu prognoza actualizată și politicile convenite; și stabilirea țăintelor pentru sfârșitul lunii decembrie 2023. Considerăm că politicile și măsurile serioase, expuse în versiunea actualizată a Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare anexată, sunt adecvate pentru atingerea obiectivelor din program, în ceea ce privește sprijinirea redresării economice și desfășurarea unor ample reforme structurale și de dezvoltare, necesare pentru realizarea transformărilor. Suntem pregătiți să întreprindem măsuri suplimentare, după necesitate, pentru a asigura atingerea obiectivelor trasate. Ne vom consulta cu experții FMI înainte de a adopta astfel de măsuri sau înainte de a revizui politicile cuprinse în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare, dar și înainte de a adopta noi măsuri care ar devia de la obiectivele programului. Acest tip de consultări este obligatoriu și este în conformitate cu politicile FMI. În conformitate cu angajamentul de a asigura transparența, ne exprimăm acordul privind publicarea prezentei scrisori de intenție, Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare și a anexelor, precum și a raportului de țară al experților FMI vizând Moldova.

Cu respect,

Natalia Gavrilița

Prim-ministru

Andrei Spînu
Viceprim-ministru,
Ministrul infrastructurii
și dezvoltării regionale

Octavian Armașu
Guvernatorul
Băncii Naționale a Moldovei

Dumitru Budianschi
Ministrul finanțelor

Sergiu Gaibu
Ministrul economiei

Anexe: Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare (MEFP)

Memorandumul tehnic de înțelegere (TMU)

Nr. 01-79-8753

Chișinău, September 7, 2022

Letter of Intent

Ms. Kristalina Georgieva
Managing Director
International Monetary Fund
700 19th Street NW
Washington, DC 20431 USA

Dear Ms. Georgieva,

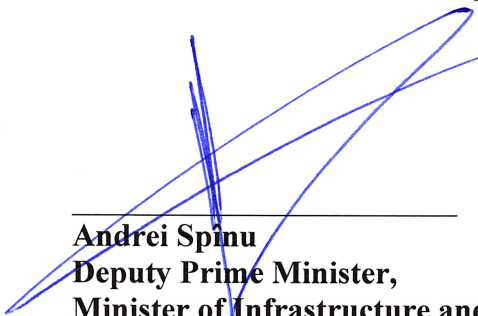
1. The attached provide updates to the Memorandum of Economic and Financial Policies (MEFP) and Technical Memorandum of Understanding (TMU) of April 26, 2022. The MEFP reports on recent economic developments, reviews progress in implementing Moldova's program under the ECF-EFF and sets out macroeconomic and structural policies that we plan to implement.
2. The spillovers from the war in Ukraine and international sanctions on Russia and Belarus continue to weigh on the economic outlook. Higher food and energy prices, the influx of refugees, and trade disruptions are leading to higher inflation and, widening current account and fiscal deficits, stagnating economic growth. We resorted to monetary policy interventions and foreign exchange buffers as the first line of defense to contain pressures in the financial sector and the foreign exchange market. With support from the Fund and other international partners, our policies aim to mitigate the challenges posed by the multiple crises.
3. Notwithstanding a challenging environment, we have managed to keep program implementation on track. We met all quantitative and indicative targets for end-June 2022. We believe external factors, including energy and food supply shocks, remain the key drivers of inflation and expect inflation to revert to the NBM target band by 2024. The structural benchmark to appoint the head of the Anti-Prosecution Office was met in June, well-ahead of schedule. We also met the structural benchmarks on publishing a comprehensive tax expenditure analysis, expanding the IT-based staff registry, and operationalizing the integrated taxpayer register. Amending emergency liquidity assistance regulation was implemented with a delay in August, while the structural benchmark on strengthening the institutional autonomy of the NBM is proposed to be reset to end-October. We are proposing one new benchmark, reflecting our commitment to the program's overarching objectives.
4. Given the overall strong performance under the program and the policies in the enclosed MEFP, we request the completion of this review and the release of the related disbursement and purchase in the total amount of SDR 20.65 million, which will bring total drawings under the

arrangement to SDR 185.95 million. We also request modification of the inflation consultation clause due to persistent external shocks; modification of the performance criteria on the cash deficit of the general government, and indicative targets, in line with the updated projections and agreed policies; and setting end-December 2023 targets. We believe that the solid policies and measures outlined in the attached update of the MEFP are appropriate to achieve the program objectives for sustaining the economic recovery and the major structural and development reforms needed to transform it. We stand ready to take additional measures, as appropriate, to achieve these objectives. We will consult with IMF staff before adopting such measures, or in advance of revisions to the policies contained in this MEFP, or before adopting new measures that would deviate from program goals, consistent with IMF policies on such consultations. In line with our commitment to transparency, we authorize the IMF to publish this letter, the MEFP and its attachments, and the accompanying staff report.

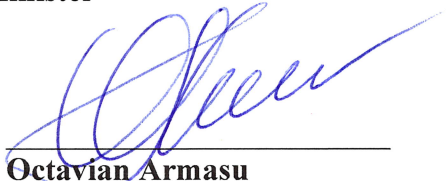
Sincerely yours,

Natalia Gavriluța
Prime Minister

Andrei Spînu
Deputy Prime Minister,
Minister of Infrastructure and Regional
Development

Octavian Armașu
Governor
National Bank of Moldova

Dumitru Budianschi
Minister of Finance

Sergiu Gaibu
Minister of Economy

Attachments: Memorandum of Economic and Financial Policies (MEFP)
Technical Memorandum of Understanding

Anexa I: Memorandumul cu privire la politicile economice si financiare

I. Evoluții macroeconomice și perspective

1. Războiul din Ucraina și sancțiunile internaționale impuse Federației Ruse și Republicii Belarus au dus la deteriorarea în continuare a mediului economic și social, care și așa este destul de complex, însă oferirea Republicii Moldova statutului de țară candidat la aderarea la UE ancorează avansarea reformelor. Impactul războiului încă nu s-a materializat pe deplin, dar la moment, presiunile par să fie sub control. Numărul total de refugiați care au traversat frontiera se estimează la 19 la sută din populația țării și doar a cincea parte din ei au rămas în Moldova. De la începutul războiului, moneda națională s-a depreciat cu aproape 7 la sută, iar presiunile pe piața valutară s-au diminuat în timp. După o descreștere de circa 10 la sută, volumul depozitelor bancare crește constant, apropiindu-se de nivelul înregistrat înainte de război. Cu toate acestea, incidentele de securitate care au avut loc în ultimul timp în regiunea transnistreană au sporit îngrijorările privind atragerea Republicii Moldova în conflict. În acest context, am cerut în luna martie oferirea statutului de țară candidat la aderarea la UE, iar la 23 iunie Consiliul Europei i-a acordat Republicii Moldova statutul de țară candidat, cu condiția realizării unor pași concreți în vederea asigurării supremației legii, luptei cu corupția, eliminării intereselor de grup și implementării reformelor economice.

2. În condițiile în care durata și consecințele războiului sunt extrem de incerte, criza recentă continuă să afecteze puternic economia Republicii Moldova.

- *Creșterea economică.* Creșterea economică anuală a constituit 1,1 la sută în trimestrul I al anului 2022, fiind susținută de exporturile nete și consumul public. Exporturile par să fi fost afectate mai puțin de perturbările fluxurilor comerciale, în timp ce sectorul serviciilor continuă să beneficieze de reorientarea fluxurilor comerciale din Ucraina, acum tranzitul efectuându-se prin intermediul infrastructurii de transport a Republicii Moldova. Cu toate acestea, se anticipează o stagnare a creșterii PIB-ului în 2022, fapt cauzat de efectele adverse ale secetei asupra producției agricole, perturbarea lanțurilor de aprovizionare, creșterea costurilor de producție în sectorul agricol și înrăutățirea perspectivelor creșterii economice pe piața globală.
- *Inflația.* Inflația calculată în baza IPC a crescut constant, atingând nivelul de 33,5 la sută în iulie 2022, această creștere fiind determinată de majorarea prețurilor la resursele energetice, mărfurile de larg consum și produsele alimentare pe piețele globale, dar și de ajustarea tarifelor în sectorul energetic.
- *Situația bugetar-fiscală.* Deficitul bugetar al guvernului general a atins nivelul de 1,3 la sută din PIB în prima jumătate a anului 2022. Nivelul colectărilor la buget s-a menținut, ca urmare a impactului inflației asupra TVA, efectului rezidual al activității economice robuste din 2021

asupra volumului colectat al impozitului pe venitul persoanelor juridice, precum și nivelul mai înalt decât s-a așteptat al veniturilor nefiscale. Cu toate acestea, încasările accizelor și taxelor din comerțul exterior au încetinit, reflectând impactul războiului. Având în vedere că veniturile aferente comerțului constituie aproximativ 40 la sută din veniturile totale din anul trecut, riscurile de reducere a bazei veniturilor în urma perturbărilor fluxurilor comerciale rămân ridicate. Politicile de atenuare a crizei au fost orientate spre cheltuielile pentru transferuri (30 la sută), bunuri și servicii (14,5 la sută) și salarii (12 la sută). Cu toate acestea, presiuni substanțiale asupra cheltuielilor continuă să fie generate de creșterea prețurilor la energie, inflație și acordarea suportului pentru categoriile cele mai vulnerabile și refugiați. Cererea de valori mobiliare pe piața internă rămâne limitată.

- *Cadrul extern.* În primul trimestru al anului 2022, deficitul contului curent a atins nivelul de 0,5 miliarde de dolari SUA, iar rezervele internaționale brute la finele linii iunie 2022 au crescut până la 3,6 miliarde de dolari SUA (echivalentul a 5 luni de importuri de bunuri și servicii), asigurând o protecție substanțială față de presiunile asupra cursului de schimb și incertitudinile de pe piață.
- *Politicile monetare și financiare.* Având în vedere riscul menținerii unui nivel ridicat al inflației, Banca Națională a Moldovei (BNM) a continuat ciclul de înăsprire a politicii monetare, majorând rata de bază și normele rezervelor minime obligatorii. Sectorul bancar a rezistat valului presiunilor pe lichiditate în perioada februarie-aprilie 2022. Totodată, riscul de credit, în special pentru portofoliul creditelor de consum, este în creștere. Cu toate acestea, majorarea ratei amortizorului de risc sistemic, restricțiile privind plata dividendelor, măsurile care vizează debitorii și reglementările mai stricte privind evaluarea bonității vor stimula creșterea rezervelor de capital și vor contribui la limitarea asumării excesive de riscuri.

3. Riscurile de înrăutățire a perspectivelor rămân semnificative. Creșterea mai bruscă decât s-a anticipat a prețurilor la resursele energetice sau perturbările în livrarea resurselor energetice ar putea duce la deteriorarea bilanțurilor companiilor, atât în sectorul public, cât și în cel privat. Incertitudinea privind securitatea energetică, legată de dependența țării de livrările din Federația Rusă și Transnistria, s-ar putea materializa, vizând întreruperea livrărilor și în consecință costuri bugetare substanțiale. Totodată riscurile pentru securitatea alimentară se pot amplifica, dacă războiul continuă, având în vedere ponderea semnificativă a importurilor de produse alimentare din Ucraina, dar și condițiile actuale de secetă. Escaladarea războiului mai aproape de hotarul Republicii Moldova ar putea eroda încrederea, exercita presiuni asupra monedei naționale, submina piața internă a valorilor mobiliare de stat, culminând cu retragerea masivă a depozitelor din sistemul bancar și necesitatea de a face compromisuri dificile pe partea politicilor. Creșterea costurilor de trai ar putea amenința coeziunea socială. În plus, înrăutățirea în continuare a perspectivelor de creștere economică în Europa și a situației în sectorul agricol ar putea afecta exporturile nete. Prima linie de apărare în fața acestor riscuri considerabile este implementarea consecventă a pachetului amplu de reforme. Atragerea resurselor suplimentare de la FMI și de la alți parteneri multilaterali și bilaterali ar trebui să contribuie la cimentarea încrederii, în anticiparea șocurilor adverse.

4. Cea mai mare parte a condițiilor care urmau a fi realizate până la prima evaluare de program a fost implementată, reflectând angajamentul nostru puternic față de program, în

pofida mediului plin de provocări. Am îndeplinit toate criteriile de performanță cantitative și țintele indicative stabilite pentru 30 iunie 2022. Realizăm programul de reforme structurale în conformitate cu planurile trasate: toate criteriile de performanță structurale stabilite pentru finele lunii iunie 2022 au fost respectate cu excepția unuia. Unul dintre criteriile de performanță structurale stabilit pentru 31 decembrie a fost, de asemenea, îndeplinit, cu mult timp înainte de termen.

- **Criteriile de performanță structurale stabilite pentru 30 iunie:** Am publicat analiza cuprinzătoare a cheltuielilor bugetare și o vom utiliza la identificarea facilităților fiscale ce urmează a fi treptat eliminate. Am extins aplicarea registrului informațional cuprinzător pentru ca să cuprindă toți angajații guvernului central. În iunie 2022 am pus în funcțiune registrul integrat al contribuabililor. Am adoptat modificările la Regulamentul cu privire la asistența de lichiditate în situații de urgență și procedurile interne cu privire la asistența de lichiditate în situații de urgență în august 2022. Criteriul de performanță structurală stabilit pentru 30 iunie 2022 care prevedea fortificarea cadrului legal pentru a asigura autonomia instituțională a BNM nu a fost respectat. Propunem stabilirea unui nou termen pentru acest criteriu – 31 octombrie 2022, asigurând astfel timpul necesar pentru consultări cu toate părțile implicate.
- **Criteriile de performanță structurală stabilite pentru 31 decembrie:** În luna iunie, cu mult înainte de termenul limită stipulat în program, am numit în funcție procurorul-șef al Procuraturii Anticorupție, iar la 1 august 2022 acesta a preluat oficial funcția.

II. CADRUL DE POLITICI

5. Criza actuală subliniază necesitatea de a promova reformele în materie de guvernare și de a atrage atenție sporită necesităților de dezvoltare în vederea creării condițiilor pentru o creștere durabilă și incluzivă. Pe plan bugetar-fiscal, eforturile complementare de consolidare pe partea de venituri și cheltuieli, odată cu avansarea reformelor în domeniul energetic și al întreprinderilor de stat, vor contribui la menținerea rezervelor bugetare. Implementarea fermă a cadrului de țintire a inflației, în condițiile în care banca centrală este independentă, contribuie la asigurarea stabilității prețurilor. În sectorul financiar, perfecționarea instrumentelor de reglementare și macroprudențiale ar contribui la reducerea riscurilor pentru stabilitatea financiară. Odată cu depășirea crizei curente, ne vom reorienta eforturile pentru a promova un set de politici macroeconomice de importanță critică și de a realiza reforme structurale ambițioase menite să consolideze statul de drept, să reducă corupția și să consolideze guvernarea bugetar-fiscală și cea financiară, să faciliteze atragerea finanțării externe și să creeze o temelie puternică pentru o creștere economică puternică și incluzivă.

A. Politica bugetar-fiscală

6. Rămânem devotați obiectivelor de politică ce țin de reacția la șocurile multiple cauzate de războiul din Ucraina, insecuritatea energetică, inflația înaltă și pandemia în curs și vom întreprinde totodată pașii necesari pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare.

- În luna mai, am aprobat *prima rectificare a bugetului*, aliniată la cadrul macroeconomic convenit cu FMI, pentru a aduce nivelul deficitului bugetului guvernului general la 7,2 la sută din PIB, cu condiția existenței surselor de finanțare. Bugetul rectificat prevedea alocarea unui suport mai mare pentru asigurarea livrărilor de resurse energetice și sprijinirea populației și întreprinderilor în condițiile creșterii prețurilor la resursele energetice (1,2 la sută din PIB), acoperirea necesităților de asistență umanitară și costurilor salariale suplimentare (0,4 la sută din PIB) și suplinirea în continuare a fondurilor de rezervă flexibile din buget, care pot fi utilizate în cazuri de urgență (0,3 la sută din PIB).
- Totodată, veniturile bugetare mai înalte decât s-a anticipat și primirea granturilor externe impun o *a doua rectificare bugetară*, pentru a aborda în mod eficient dificultățile generate de prețurile ridicate la produsele alimentare și resursele energetice cu care se vor confrunta categoriile vulnerabile ale populației. Ne-am angajat să menținem deficitul la nivelul de 6,2 la sută din PIB în anul 2022 (**acțiune prealabilă**). Vom acorda sprijin suplimentar unor categorii de persoane prin intermediul: (i) acordării a două plăți unice pentru pensionari, care va fi limitată conform unui criteriu stabilit, și va acoperi 87 la sută din beneficiarii actuali (0,4 la sută din PIB); (ii) majorării structurale a salariilor pentru angajații sectorului bugetar care se situează în două cele mai mici segmente salariale (0,1 la sută din PIB) și unei plăți unice pentru toți funcționarii publici (0,3 la sută din PIB), (iii) majorării alocațiilor pentru Fondul de vulnerabilitate energetică, care acordă sprijin unor categorii de persoane în contextul creșterii costurilor la resursele energetice (la sută din PIB) și (iv) alocării mijloacelor suplimentare pentru programe sociale, cum ar fi programele alimentare în școli, alocații pentru încălzire și alocații pentru întreținerea copiilor (0,1 la sută din PIB).
- Prioritățile noastre de politică bugetar-fiscală pentru 2023 se vor concentra pe schimbările structurale pentru a spori impactul programelor de asistență socială, a aborda constrângerile de capacitate din cadrul serviciului public și a atrage granturi externe pentru a acoperi necesitățile de finanțare. Ne angajăm să: (i) majorăm pensiile în baza formulei actuale de indexare în funcție de nivelul inflației și să implementăm programul "Fondul de Argint", care prevede majorarea plăților pentru un grup mic de pensionari longevivi; (ii) extindem programul de ajutor social prin revizuirea sumelor medii ale indemnizațiilor, extinderea numărului de beneficiari eligibili sau aplicarea metodelor alternative de determinare a persoanelor celor mai nevoiașe; (iii) continuăm majorarea treptată a salariilor din sectorul public pentru a atenua erodarea puterii de cumpărare și pentru a atrage și păstra personalul calificat și (iv) continuăm implementarea programului de reducere a sărăciei energetice prin sprijinul păturilor celor mai vulnerabile ale populației. În cazul materializării unor șocuri în continuare și dacă va fi necesară o asistență suplimentară pentru categoriile vulnerabile ale populației, vom revizui prioritățile de cheltuieli bugetare și vom reduce cheltuielile capitale, pentru a putea acoperi necesitățile prioritare de finanțare. Vom ținti un deficit de 6 la sută din PIB în 2023, pentru a asigura susținerea redresării economice. Totuși, riscurile pentru scenariul de bază sunt excepțional de mari și cu un efect negativ persistent, iar pachetul de cheltuieli cuplat cu poziția noastră bugetară ar putea să ne limiteze capacitatea de reacție la necesitățile emergente de finanțare de la buget, inclusiv extinderea programului pentru reducerea sărăciei energetice pentru patru luni din sezonul rece al anului. În acest context

și având în vedere menținerea unui nivel adecvat de rezerve bugetare, precum și reducerea dependenței de finanțare internă pe termen scurt, noi vom explora posibilități de obținere a unui sprijin financiar extern suplimentar de cel puțin 2,5-3,5 miliarde lei (0,8-1,2 la sută din PIB) sub formă de granturi și împrumuturi concesionale. În cazul în care se vor materializa riscuri suplimentare, vom discuta cu experții FMI despre utilizarea adecvată a acestor rezerve în contextul evaluărilor viitoare ale programului.

- Pe termen mediu, rămânem fermi în intenția de atinge obiectivele de sustenabilitate bugetară, totodată având ca scop atingerea obiectivelor de dezvoltare. Ne vom concentra pe măsuri menite să ducă la creșterea veniturilor bugetare încasate și la sporirea eficienței administrației fiscale, îmbunătățind în același timp executarea bugetului. Deprecierea în termeni nominali a monedei naționale și reacția de răspuns la șocuri vor duce la creșterea datoriei de stat până la 45 la sută din PIB – un nivel ancorat în acest program. Pe termen mediu, ne asumăm angajamentul să tindem spre reducerea nivelului datoriei de stat pe măsura atenuării impactului șocurilor curente, astfel încât să fie menținut un nivel al rezervelor financiare suficient pentru a asigura o protecție adecvată contra riscurilor angajamentelor contingente și șocurilor economice. Cadrul nostru bugetar pe termen mediu va prevedea un deficit al bugetului guvernului general de circa 3,5-5,0 la sută din PIB pe parcursul anilor 2024-2026. Aici vom pune accentul pe reformele menite să mobilizeze veniturile interne, să îmbunătățească administrația fiscală și să se axeze pe cheltuielile pentru dezvoltare – se va acorda prioritate cheltuielilor capitale pentru drumuri, diversificare energetică și aprovizionare cu apă, precum și investițiilor în sănătate și învățământ, dar și pe susținerea creșterii sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și crearea locurilor de muncă noi. Acestea vor fi susținute de reforme în vederea eficientizării sporite a cheltuielilor, dezvoltării pieței interne și consolidării guvernantei și transparenței bugetar-fiscale.

Reforme pentru consolidarea mobilizării veniturilor

7. Politica fiscală și reformarea administrării fiscale și vamale rămân o prioritate-cheie. În consultare cu experții FMI, planificăm să:

- **Identificăm facilitățile fiscale care urmează a fi treptat eliminate.** Vom modifica actele normative relevante pentru a instituționaliza procesul de evaluare a facilităților fiscale ca parte componentă a procesului bugetar anual [**criteriu de performanță structurală nou, pentru 31 martie 2023**]. Pe baza progreselor înregistrate, intenționăm să extindem analiza cheltuielilor fiscale pentru a include și alte impozite (accize, taxe vamale și/sau impozite pe proprietate). Ulterior, intenționăm să pregătim o propunere de identificare a cheltuielilor fiscale care urmează să fie treptat eliminate în baza unei analize cost-beneficiu. Acest lucru va contribui la eliminarea practicilor abuzive, la reducerea ineficiențelor în sistemul fiscal și la mobilizarea veniturilor interne.
- **Consolidăm în continuare administrarea fiscală.** Vom continua să perfecționăm structura organizatorică și capacitatea instituțională a Serviciului Fiscal de Stat, în conformitate cu recomandările experților FMI au acordat asistență tehnică și s-au referit la: (i) consolidarea

capacității Serviciului Fiscal de Stat de a investiga și transmite procurorilor cazurile de infracțiuni fiscale pentru urmărire penală, prin semnarea protocoalelor relevante, eliminarea lacunelor din legislație și organizarea cursurilor de instruire și asistență tehnică din partea FMI; (ii) lansarea schimbului automatizat de informații în cadrul Forumului mondial privind transparența și schimburile de informații în scopuri fiscale (OCDE) până la sfârșitul lunii septembrie 2023; (iii) introducerea în Codul Fiscal a unei prevederi ce ține de cadrul general anti-evaziune, pentru a contracara practicile fiscale abuzive pe intern și pe plan internațional până la 31 decembrie 2022; (iv) elaborarea unui program complex de asigurare a disciplinei la raportarea obligațiunilor fiscale și elaborarea modificărilor legislative pentru introducerea obligativității înregistrării contribuabililor.

- **Continuăm să eliminăm treptat tratamentul favorabil al emisiilor de carbon.** Accizele pentru combustibil vor fi ajustate anual în dependență de rata creșterii PIB-ului nominal, în vederea convergenței cu nivelurile minime ale UE până în anul 2025. Pe măsură ce criza pandemică și energetică vor scădea în intensitate, vom revizui regimul de impozitare în sectorul energetic, în urma unei evaluări minuțioase a aspectelor sociale și economice.
- **Avansăm reformele vamale în mai multe domenii importante.** Parlamentul a aprobat în luna august 2021 un nou Cod Vamal, elaborat în urma consultărilor cu UE, care are ca scop armonizarea reglementărilor și procedurilor naționale cu cele mai bune practici internaționale și o mai mare aliniere a acestuia la prevederile Directivelor UE, începând cu 1 ianuarie 2023. În conformitate cu angajamentele noastre față de UE și în scopul consolidării capacității politicilor promovate de a descuraja contrabanda, am modificat cadrul legal pentru (i) a reduce pragul legal pentru calificarea contrabandei ca infracțiune și înăsprirea amenzilor administrative pentru astfel de încălcări și (ii) a defini baza infracțiunii de contrabandă, în vederea includerii aici a taxelor, impozitelor și altor plăți. De asemenea, pe parcursul implementării Programului, intenționăm să ratificăm Protocolul OMS pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun, cu scopul de a reduce pierderile de venituri și contrabanda.
- **Vom face uz de regimul de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru a spori disciplina fiscală.** Instrumentele existente de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, cum ar fi cele utilizate pentru identificarea beneficiarilor efectivi ai entităților și conturilor, pot fi aplicate pentru a spori transparența corporativă, facilita detectarea și urmărirea infracțiunilor fiscale și cazurile de transfer abuziv al profiturilor (inclusiv către jurisdicții offshore netransparente) și pentru a semnaliza situațiile în care sunt necesare controalele fiscale. În acest sens, ne propunem să îmbunătățim schimbul de informații între autorități și să sporim calitatea informației privind beneficiarii efectivi, dar și să consolidăm cooperarea între Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și organele de drept.

Reforme pentru îmbunătățirea calității bugetului și transparenței bugetare

8. Credem cu fermitate în importanța unui proces bugetar transparent. În acest sens, vom acorda prioritate următoarelor acțiuni:

- **Instituționalizarea rapoartelor de analiză a cheltuielilor.** Considerăm că rapoartele de analiză a cheltuielilor sunt esențiale pentru identificarea posibilităților de sporire a eficienței și asigurare a eficacității costurilor în sectoarele cheie. Am finalizat analiza cheltuielilor în sectorul învățământului și în sectorul agricol și am lansat o analiză a cheltuielilor în sectorul ocrotirii sănătății. Pentru a implementa recomandările relevante din rapoartele de analiză a cheltuielilor deja finalizate, planificăm să consolidăm rețeaua universitară prin absorbirea instituțiilor de învățământ superior mai mici și fuzionarea instituțiilor de cercetare științifică cu universitățile, utilizând resursele eliberate în urma eficientizării sistemului pentru îmbunătățirea procesului educațional.
- **Consolidarea cadrului de responsabilitate bugetar-fiscală și a transparenței bugetare.** Vom evalua performanțele cadrului de responsabilitate bugetar-fiscală, în vigoare din 2018, cu scopul de a reduce caracterul pro-ciclic al regulii deficitului bugetar, a limita aplicabilitatea clauzelor de derogare și a consolida controlul bugetar și transparența bugetară. În acest scop, monitorizăm cu regularitate alocațiile bugetare pentru gestionarea asistenței acordate refugiaților și publicăm informația respectivă pe pagina web a Ministerului Finanțelor.
- **Consolidarea achizițiilor publice.** În noiembrie 2020 am modificat actele normative privind achizițiile pentru a include obligativitatea prezentării și publicării informației privind beneficiarii efectivi ca parte a pachetului de documente depus pentru participarea în concursurile de achiziții publice. Am publicat, de asemenea, un raport privind cheltuielile legate de pandemie, pentru anul 2020, inclusiv informația privind beneficiarii efectivi ai entităților care au încheiat contracte cu guvernul. În iunie 2021 am publicat, de asemenea, raportul de audit al Curții de Conturi privind utilizarea resurselor sectorului de sănătate pentru combaterea pandemiei în anul 2020. Publicăm deja informația cu privire la beneficiarii efectivi ai tuturor entităților care încheie contracte cu autoritățile publice pe pagina oficială a Agenției Achiziții Publice. Intenționăm să implementăm noul sistem e-Achiziții, care va acoperi toate achizițiile publice, până la 1 ianuarie 2023, pentru a susține procesele de achiziții publice transparente și a presta servicii eficiente din punctul de vedere al costurilor. În afară de aceasta, Guvernul intenționează să aprobe o foaie de parcurs pentru următorii patru ani, prin aprobarea Programului de dezvoltare a achizițiilor publice, având ca scop armonizarea în continuare a cadrului național de reglementare cu Acquis-ul comunitar, finalizarea creării cadrului normativ de reglementare, dezvoltarea capacităților specialiștilor în domeniul achizițiilor publice și promovarea achizițiilor publice centralizate.
- **Consolidarea mecanismelor de dezvăluire a informației privind riscurile bugetare și managementului acestor riscuri.** Am înregistrat progrese în identificarea și raportarea riscurilor bugetare și, începând cu 2018, publicăm nota privind riscurile bugetare, ca anexă la pachetul de documente bugetare. În 2020, am extins acest exercițiu, incluzând principalele parteneriate public-private, întreprinderile de stat mari și garanțiile de stat acordate în cadrul programului "Prima Casă". Vom continua să îmbunătățim notele privind riscurile bugetare, cu extinderea

domeniilor acoperite, cu o mai bună acoperire, monitorizare, coordonare inter-instituțională și raportare a calității angajamentelor contingente (a se vedea capitolul despre reformarea sectorului întreprinderilor de stat).

- **Consolidarea sistemului de management al datoriei publice și a numerarului.** În pofida progresului înregistrat în ultima perioadă, în special în ceea ce privește calitatea datelor și coordonarea inter-departamentală, instrumentele financiare sunt limitate și concentrate pe hârtii de valoare cu termen de scadență scurt, iar piața valorilor mobiliare de stat rămâne a fi slab dezvoltată. Am prezentat Parlamentului amendamentele la Legea 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat. Printre altele, amendamentele au ca scop: (i) sporirea calității datelor statistice privind datoria sectorului public (în baza recomandărilor experților FMI), (ii) reglementarea emiterii directe a valorilor mobiliare de stat spre achiziționare de către persoanele fizice și tranzacționării acestora pe piața primară și cea secundară, (iii) reglementarea monitorizării activității dealerilor pe piața primară și (iv) reglementarea procesului de contractare a datoriei și emiterii garanțiilor. Ne așteptăm ca Parlamentul să adopte proiectul de Lege în luna octombrie 2022. Pentru a perfecționa piața creanțelor aferente valorilor mobiliare de stat și a facilita finanțarea internă, vom consolida capacitățile noastre operaționale și vom lua măsuri pentru a dezvolta în continuare sistemul de dealeri primari și a crea o platformă nouă pentru micii investitori.

Reforme menite să facă cheltuielile eficiente, sustenabile și favorabile creșterii economice

9. Ne propunem să îmbunătățim calitatea serviciilor publice pentru a sprijini obiectivele de creștere economică și echitate socială. Vom întreprinde următoarele măsuri:

- **Vom consolida cadrul de management al investițiilor publice în vederea majorării nivelului de executare și calității investițiilor publice și eliminării lacunelor substanțiale legate de infrastructură.** În linii mari, cadrul nostru de management al investițiilor publice este în concordanță cu bunele practici internaționale, însă aplicarea inconsecventă și nivelul redus de acoperire îi limitează în mod semnificativ eficacitatea. În baza recomandărilor Raportului privind evaluarea managementului investițiilor publice (PIMA) din anul 2019, ne propunem să consolidăm etapele de planificare, alocare și implementare din ciclul de gestionare a investițiilor publice. Pentru atingerea acestui obiectiv, (i) în luna martie am publicat pe pagina web a Ministerului Finanțelor cinci rapoarte cu privire la executarea proiectelor de investiții realizate de către fondurile de dezvoltare (Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, Fondul Rutier, Fondul Ecologic Național, Fondul de Eficiență Energetică și proiectele finanțate din surse externe) pe parcursul anului bugetar precedent, și anual vom actualiza aceste rapoarte, ca parte integrală a procesului de elaborare a bugetului și de raportare bugetară; și (ii) vom modifica legislația și actele normative în vederea extinderii cadrului actual de management al investițiilor publice prin includerea proiectelor finanțate din bugetul de stat, proiectelor finanțate din exterior și a proiectelor finanțate din fondurile de dezvoltare (**criteriu de performanță structurală, 30 septembrie 2022**). Pentru a spori transparența procesului și a fortifica în continuare cadrul de management al investițiilor publice, am [dispus] publicarea documentației

aferente, conform prevederilor Secțiunii 2 a Regulamentului cu privire la investițiile capitale publice (HG1029/2013), pentru proiectele aprobate spre implementare, finanțate din contul bugetului de stat, surselor externe și fondurilor de dezvoltare.

- **Consolidarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar.** Planificăm să efectuăm o analiză a sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar, pentru a îmbunătăți coeficientul de compresie a salariilor, a consolida procesul bugetar și a face față necesității acute de cadre. Pentru atingerea acestui obiectiv și având în vedere recomandările experților misiunii recente de asistentă tehnică a FMI, planificăm să îmbunătățim raportarea alocațiilor bugetare pentru acoperirea costurilor de personal, incluzând instituțiile publice, să consolidăm în continuare valorile de referință pentru stabilirea salariilor în sectorul bugetar și să revizuim mecanismul de ajustare a plăților salariale din sectorul public în funcție de minimul de subzistență. În luna decembrie a anului 2021, am lansat un registru informațional cuprinzător, pe deplin funcțional, în regim de pilotare, care duce evidența angajaților Ministerului Finanțelor și Serviciului Fiscal de Stat, și lucrăm la extinderea sistemului pentru a include și Serviciul Vamal, inspecțiile financiare și Agenția Achiziții Publice. Am extins acest registru informațional cuprinzător pentru a cuprinde toți angajații guvernului central (**criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2022**).
- **Asigurarea durabilității sistemului de pensii.** Sistemul nostru de pensii se confruntă cu provocări semnificative, inclusiv baza îngustă de contribuții, îmbătrânirea populației, scăderea ratelor de înlocuire și creșterea deficitului, ca urmare a indexării duble și a inversării de politici. Am corectat modificările regresive de politici care prevedeau reducerea vârstei de pensionare de la 63 la 62 ani pentru bărbați și de la 59 la 57 ani pentru femei, fapt care a generat presiuni semnificative asupra sistemului de pensii, abrogând în Parlament legislația respectivă. În consultare cu partenerii internaționali, am modificat și formula de indexare, pentru a asigura rate de înlocuire viabile. În afară de aceasta, în luna octombrie a anului 2021 am majorat pensia minimă cu 68 la sută, până la 2000 lei, pentru a o aduce la nivelul de subzistență calculat. În luna aprilie a anului 2022 am majorat cu 14 la sută componentele pensiei sub nivelul salariului mediu, pentru a compensa impactul inflației, și am majorat toate pensiile cu o sumă fixă calculată ca jumătate din creșterea PIB-ului real aplicată la suma pensiei medii. În consultare cu Banca Mondială, intenționăm să extindem în continuare baza de contribuții pentru a atenua riscurile de sustenabilitate. Intenționăm să facem sistemul de pensii mai echitabil, prin modificarea programului Fondului de Argint, așa încât să fie majorate plățile pentru un grup restrâns de pensionari care au o vârstă înaintată (vom lua în considerare vârsta și stagiul de muncă),
- **Perfecționarea programelor de asistență socială.** În consultare cu Banca Mondială, am inițiat reforma Programului de ajutor social, în vederea majorării alocațiilor și îmbunătățirii țintirii beneficiarilor programelor de asistență socială, redirecționând resursele de la plățile pe bază pe categorii (inclusiv plăți ad-hoc bazate pe categorii) spre cele acordate în funcție de veniturile evaluate indirect, majorând coeficienții atribuiți celor mai vulnerabili membri ai familiilor beneficiare și asigurând funcționarea sistemului de depunere a cererilor la distanță pentru programele bazate pe venituri. Reforma prevede și simplificarea evaluării veniturilor prin metode indirecte, clarificând criteriile de eligibilitate pentru ajutorul social și ajutorul pentru perioada

rece a anului și îmbunătățind interconectarea sistemelor informaționale. Ne angajăm să actualizăm Strategia de Reducere a Sărăciei până la finele lunii decembrie a anului 2022.

- **Lansarea unui program de reducere a sărăciei energetice bine ținut.** În vederea atingerii acestui obiectiv, ne-am asumat angajamentul să creăm fondul de sărăcie energetică, pentru a proteja populația vulnerabilă de creșterea costurilor la resursele energetice și a susține trecerea gospodăriilor casnice la aparataj electrocasnic mai eficient din punct de vedere energetic. Programul de reducere a sărăciei energetice va viza aproximativ 80 la sută din populația Republicii Moldova, reducând în mod progresiv, volumul subvențiilor energetice acordate beneficiarilor din 5 categorii de gospodării casnice (din care o categorie non-eligibilă), în baza indicatorilor de bunăstare, analizei veniturilor prin metode indirecte de evaluare, caracteristicilor familiilor, tipului sistemului de încălzire utilizat și nivelurilor consumului. În baza prețurilor actuale la resursele energetice, costurile estimat ale acordării subvențiilor respective este de circa 1 miliard de lei moldovenești pe lună, pe parcursul sezonului rece 2022-2023. Subvențiile vor fi finanțate din Fondul de reducere a vulnerabilității energetice (în baza legii adoptate de Parlament la 28 iulie 2022).
- **Majorarea investițiilor în programe de intervenții în situații de dezastru și de adaptare la schimbările climatice.** Sectorul agricol, care are o importanță sistemică pentru Republica Moldova, este în continuare vulnerabil în fața calamităților naturale, generând riscuri iminente pentru bunăstarea numeroșilor producători agricoli și familiilor acestora. În cooperare cu Banca Mondială, vom explora măsuri care să sporească rezistența acestui sector, inclusiv prin consolidarea capacității gospodăriilor agricole de a implementa practici agricole durabile și măsuri de adaptare la schimbările climatice, extinderea accesului la sisteme de irigare, introducerea unor soiuri de culturi rezistente la secetă și luarea măsurilor de protecție anti-grindină, precum și elaborarea unor programe inovatoare de asigurări.
- **Consolidarea eforturilor privind asigurarea egalității de gen.** Diferențele de gen în ceea ce privește piața forței de muncă sunt relativ mici, însă ponderea femeilor inactive este în creștere, diferențele salariale rămân a fi semnificative, iar femeile sunt angajate preponderent în sectorul public, fiind remunerate modest. Intenționăm să implementăm un șir de politici de susținere a familiilor pentru a asigura servicii mai bune de îngrijire a copiilor și a facilita revenirea mai grabnică a părinților la locul de muncă. Vom colabora cu agențiile ONU și alte părți interesate pentru a analiza măsurile de îmbunătățire a sistemului de acordare a concediului parental și a politicilor în domeniul îngrijirii copiilor, precum și de eliminare a distorsiunilor de gen.

B. Politica monetară

10. În iunie 2022, inflația s-a plasat în limitele benzii de sus prevăzute de clauza de consultare privind inflația. În luna iunie, inflația anuală a crescut până la 31,8 la sută comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, cauzată de creșterea prețurilor la resursele energetice și produsele alimentare. În afară de aceasta, ca urmare a deprecierei ratei de schimb valutar, prețurile pe piața autohtonă cresc din contul produselor de import, alimentând astfel inflația. În pofida

înăsprii semnificative a politicii monetare și de lichiditate, experții BNM și ai FMI sunt de părerea că inflația înaltă se va menține, probabil, până în trimestrul IV al anului 2022, înainte să înceapă să scadă treptat. Cu modificarea benzii pentru consultările privind inflația, ne așteptăm ca inflația să scadă, plasându-se în luna septembrie în limitele benzii. Estimăm că inflația va reveni la țintă de abia către anul 2024.

11. BNM a acționat rapid și complex în vederea stăvilirii inflației și presiunilor externe.

- **Rata de bază.** La 5 mai și 3 iunie, am majorat rata de bază cu câte 3 puncte procentuale, până la nivelul actual de 18,5 la sută, pentru a combate accelerarea și persistența inflației, nivelul căreia în luna iunie a constituit 31,8 la sută. Banca Națională este pregătită să înăsprească în continuare politica monetară, în baza datelor noi primite, pentru a face față efectelor secundare generate de creșterea prețurilor la mărfuri și pentru a ancora așteptările.
- **Rezervele obligatorii.** Una dintre măsurile întreprinse pentru atenuarea presiunilor inflaționiste a fost majorarea din luna ianuarie a ratei rezervelor obligatorii în monedă națională și valute neconvertibile cu 8 puncte procentuale, până la nivelul de 34 la sută, majorând totodată rata rezervelor obligatorii în valută străină cu 9 puncte procentuale, până la nivelul de 39 la sută. Banca Națională este disponibilă să continue să ajusteze rata rezervelor obligatorii, după necesitate.
- **Intervențiile valutare.** Ținând cont de condițiile extrem de dificile de pe piață, BNM a realizat în perioada februarie - aprilie 2022 vânzări de valută substanțiale, într-un volum echivalent cu 10 la sută din rezervele valutare, pentru a limita volatilitatea excesivă a cursului de schimb. Conform situației la sfârșitul lunii iunie, leul moldovenesc s-a depreciat cu circa 7 la sută. Ulterior BNM a intervenit tot mai puțin, iar ameliorarea situației pe piață a facilitat recuperarea parțială a pierderilor din rezervele valutare, care au survenit în lunile februarie-aprilie. Suntem conștienți de faptul că nu există certitudine în ceea ce privește amplitudinea și durata presiunilor asupra încrederii, cauzate de războiul din Ucraina, dar și a presiunilor cauzate de creșterea prețurilor la resursele energetice și produsele alimentare. Contextul actual de politici este dificil și este necesar să ne asigurăm că băncile comerciale dispun de lichidități suficiente și totodată să dispună de rezervele necesare pentru a face față șocurilor care se pot manifesta în mediul curent atât de complex. Respectiv, suntem pregătiți să permitem ajustările necesare ale cursului de schimb și vom continua să gestionăm rezervele într-o manieră conservativă, limitând intervențiile doar la cele necesare pentru prevenirea volatilității excesive a cursului de schimb, și comunicând, în același timp, cu actorii de pe piață într-o manieră activă, despre strategia noastră de intervenții.
- **Măsurile de contingență.** Respectând angajamentul de a implementa politicile trasate, în condițiile unui nivel de incertitudine fără precedent, suntem gata să întreprindem măsurile de contingență necesare, în caz dacă se vor materializa riscurile de înrăutățire gravă a situației și vor pune în pericol stabilitatea macroeconomică și financiară. În consultare cu experții FMI, vom lua astfel de măsuri ca parte a unui set mai larg de măsuri de ajustare macroeconomică.

C. Politicile din sectorul financiar

12. Stabilitatea sectorului financiar este o condiție necesară pentru atingerea obiectivelor noastre economice. Datorită reformelor anterioare, sectorul bancar a făcut față unor presiuni de lichiditate grave, cauzate de războiul din Ucraina. De la începutul războiului în februarie și până la finele lunii martie, persoanele fizice și-au retras aproape 11 la sută din depozitele bancare în valută și lei, în timp ce persoanele juridice au convertit circa 3 puncte procentuale din portofolii în valută străină, iar portofoliul total al depozitelor persoanelor juridice s-a redus cu 5 la sută. Am pus în aplicare un set complex de instrumente, inclusiv facilitățile permanente în lei, swap-urile și intervențiile valutare, asigurând, în același timp, aprovizionarea permanentă cu bancnote în valută străină. Datorită sporirii încrederii pe piață, volumul total al depozitelor s-a restabilit, atingând acum un nivel cu circa 5 la sută mai jos decât cel înainte de război, în timp ce volumul depozitelor în dolari SUA ale persoanelor juridice a revenit la nivelul înregistrat înainte de declanșarea războiului, atingând cota de 45 la sută. Rata de acoperire a necesarului de lichiditate pe sistem a constituit 224 la sută la finele lunii iunie, fiind peste nivelul prescris, dar sub nivelul de 358,3 la sută înregistrat înainte de criză (la finele anului 2021), reflectând parțial majorările recente ale cerințelor privind rezervele minime obligatorii. Monitorizăm îndeaproape poziția de lichiditate a fiecărei bănci, toate băncile depășind în prezent nivelul de lichiditate prescris. Am adoptat modificările pentru fortificarea cadrului de acordare a asistenței de lichiditate în situații de urgență precum și procedurile interne (**criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2022**). Suntem gata să întreprindem alte măsuri de urgență pentru a preveni acumularea riscului pe partea de lichiditate. Cu o rată a suficienței capitalului la nivelul de 29.3 la sută la sfârșitul lunii iunie, băncile rămân bine capitalizate și capabile să facă față chiar și unor pierderi semnificative pe partea de împrumuturi. Creditele neperformante par a fi sub control, constituind 6,7 la sută din total credite la finele lunii iunie, însă o înrăutățire semnificativă a bilanțurilor debitorilor, în special ca urmare a erodării puterii de cumpărare din cauza inflației înalte și creșterii ratelor dobânzii, ar putea eroda rezervele de capital din câteva bănci. Pentru a asigura stabilitatea poziției de capital a băncilor într-un mediu de incertitudine sporită, le-am recomandat să se abțină de la plata dividendelor până la atenuarea impactului negativ al șocului. Profitabilitatea continuă să fie favorabilă: rentabilitatea capitalului propriu a constituit 15,9 la sută, iar rentabilitatea activelor – 2,7 la sută, la [sfârșitul lunii iunie 2022].

13. Am întreprins măsuri pentru a atenua creșterea excesivă a creditării în anumite segmente și vom rămâne vigilenți la acumularea riscului sistemic. În general, creșterea volumului creditelor rămâne robustă, dar sub nivelul mediu pe termen lung, iar creșterea volumului creditelor de consum s-a accelerat puternic în 2021. Reflectând aceste evoluții, am menținut rata amortizorului anticiclic de capital la nivelul de 0 la sută, în baza hotărârii Comitetului executiv al BNM, totodată majorând rata amortizorului de risc sistemic cu 2 puncte procentuale, nivel calibrat la expunerile băncilor prin credite de consum. Aceste măsuri, de rând cu activarea instrumentelor care vizează debitorii în iulie 2022, ca urmare a aprobării Regulamentului privind creditarea responsabilă a consumatorilor de către bănci în luna mai 2022, precum și a înăsprii poziției monetare, vor asigura atenuarea riscurilor legate de creșterea volumului de credite de consum.

14. Ne menținem angajamentul de a consolida în continuare autonomia instituțională și guvernanta BNM, în consultare cu FMI. Ținând cont de contextul extrem de incert și inflația înaltă, independentă BNM rămâne esențială pentru a asigura eficacitatea în menținerea stabilității macroeconomice și financiare. În acest sens, ne asumăm cu fermitate angajamentul să implementăm pe deplin recomandările privind garanțiile necesare. În special, în urma consultărilor cu experții FMI, planificăm să adoptăm proiectul modificărilor legislative relevante (**criteriu de performanță structurală** revizuit, cu un nou termen fixat pentru **31 octombrie 2022, anterior a fost 30 iunie**), elaborat cu scopul consolidării prevederilor ce țin de: (i) procedurile și criteriile pentru numirea, demisia și demiterea guvernatorului și a viceguvernatorilor și a membrilor Consiliului de supraveghere; (ii) interzicerea influenței actorilor publici și privați; și (iii) clarificarea responsabilităților manageriale ale guvernatorului și ale Comitetului executiv.

15. Ne păstrăm pe deplin angajamentul de a menține progresul atins în reformarea sectorul bancar. În acest scop, ne vom asigura că acțiunile întreprinse în procesul de înlăturare a acționarilor care nu corespund criteriilor de onorabilitate și profesionalism – inclusiv a celor care acționează în mod concertat – nu vor fi inversate. Suntem hotărâți să-i aducem în fața justiției pe făptașii fraudei, prin efectuarea investigațiilor, urmării penale și proceselor de judecată într-o manieră independentă și cuprinzătoare. În acest context, recunoaștem riscurile pentru stabilitatea financiară care ar putea surveni în urma desfășurării procedurilor legale față de bănci, în calitatea lor de persoane juridice. Respectiv, noi consolidăm mecanismele de management al crizelor, abordând discutarea problemelor stabilității financiare și riscurilor bugetare din sistemul bancar la nivelul Comitetului Național de Stabilitate Financiară și, de asemenea, analizând riscurile respective la nivelul Consiliului Suprem de Securitate. Am pregătit – și vom actualiza periodic, iar apoi vom discuta în cadrul Comitetului Național de Stabilitate Financiară – planuri cuprinzătoare de acțiuni în situații de urgență pentru (i) a ne asigura ca toate cerințele de formare a provizioanelor și cerințele de capital aplicate unei bănci pentru asigurarea respectării deciziilor judecătorești în derulare să fie conforme cu standardele internaționale de raportare financiară și regulamentele BNM; (ii) a solicita prezentarea unor planuri credibile de restabilire a capitalului, cu termene clare, în cazurile în care nivelul capitalului scade sub limitele prudențiale, de rând cu alte acțiuni de supraveghere menite să corecteze situația; și (iii) a pune în aplicare, dacă va fi necesar, măsurile de rezoluție identificate de către autoritățile competente, pentru menținerea stabilității financiare, în conformitate cu Legea privind redresarea și rezoluția băncilor.

16. Am finalizat procesul de asigurare a transparenței acționariatului și beneficiarilor efectivi într-o bancă care nu are un caracter sistemic. Deși realizarea pașilor prevăzuți de cadrul legal privind înlăturarea acționarilor a fost suspendată la o etapă timpurie, existența cadrului consolidat pentru asigurarea finalității deciziilor de supraveghere a permis ducerea la bun sfârșit a procesului, astfel încât noii proprietari ai băncii să corespundă criteriilor de onorabilitate și profesionalism. BNM întreprinde în continuare pașii necesari pentru a asigura o guvernanta corporativă adecvată și o gestionare profesionistă a băncii.

17. Suntem hotărâți să fortificăm supravegherea sectorului financiar, inclusiv prin consolidarea cadrului de gestionare a crizelor financiare și cadrului macro-prudențial, în

conformitate cu recomandările Raportului privind analiza stabilității sectorului financiar

(FSSR). În acest scop, în anul 2023 BNM va pregăti o revizuire tematică a Legii privind Redresarea și Rezoluția Bancară și a actelor normative respective, în conformitate cu cele mai bune practici, în măsura în care este oportun pentru Moldova și în baza recomandărilor experților FMI, pentru a identifica deficiențele și a introduce prevederi de sporire a flexibilității cerințelor minime privind fondurile proprii și obligațiunile eligibile (MREL), privind condițiile de acces la fondul de rezoluție și participarea Fondului de garantare a depozitelor în sectorul bancar la finanțarea măsurilor de rezoluție **(criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2023)**. În afară de aceasta, intenționăm să efectuăm o revizuire cuprinzătoare a cadrului privind lichidarea băncilor în vederea consolidării procedurilor de lichidare. BNM alocă mai mult personal în Departamentul stabilitate financiară pentru a spori monitorizarea riscurilor sistemice. Suntem în proces de eliminare a lacunelor din cadrul macro-prudențial, inclusiv prin (i) modificarea Legii BNM pentru a asigura un mandat legal explicit pentru stabilitatea financiară, în luna iulie 2022 și (ii) consolidarea setului de instrumente macro-prudențiale al BNM pentru a introduce plafoane pentru raportul dintre credite și valoarea gajului (LTV) și raportul dintre serviciul datoriei și venitul total (DSTI) pentru instituțiile financiare și pentru a include prevederi pentru înăsprirea cerințelor privind evaluarea bonității debitorilor, în luna mai 2022. BNM intenționează, de asemenea, să actualizeze cadrul de testare la stres a macro-solvabilității. În afară de aceasta, intenționăm să modificăm Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, Legea cu privire la activitatea băncilor și alte acte legislative relevante, pentru a ne asigura că BNM este în stare să-și exercite activitatea de supraveghere fără a fi restricționată de termene-limită inadecvate sau alte impedimente în calea activității eficiente de supraveghere a sectorului financiar introduse după adoptarea Codului administrativ din 2019.

18. Ne angajăm să consolidăm mecanismele de asigurare a stabilității financiare. Vom dezvolta capacitatea Fondului de garantare a depozitelor în sectorul bancar pentru rambursarea depozitelor asigurate în cazul eventualelor falimente bancare în viitor, inclusiv prin efectuarea de teste de răspuns la stres atât pentru Fondul de garantare a depozitelor în sectorul bancar, cât și pentru bănci. Vom consolida nivelul de pregătire a BNM pentru rezoluția bancară în vederea implementării instrumentului bancă-punte și a instrumentului de recapitalizare internă, inclusiv pregătirea planurilor operaționale, și vom consolida cooperarea între agenții. În conformitate cu recomandările de asistență tehnică a FMI, am aprobat actele normative secundare pentru acordarea asistenței urgente sub formă de lichidități pentru a îmbunătăți prevederile ce țin de eligibilitatea gajului, controlul riscurilor și procedurile interne **(criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2022)**.

19. Lucrăm la îmbunătățirea supravegherii sectorului nebanca în materie de viabilitate, guvernare corporativă și practici de gestionare a riscurilor. Am adoptat proiectul de lege pentru modificarea Legii 192/1998, pentru a fortifica prevederile menite să protejeze autonomia CNPF. În continuare, ne vom axa, în primul rând, pe realizarea angajamentului asumat anterior, și anume de a transfera către BNM responsabilitățile de reglementare și supraveghere a organizațiilor de creditare nebanca, asociațiilor de economii și împrumut birourilor istoriilor de credit, companiilor de asigurări și companiilor de intermediere în sectorul asigurărilor începând cu 1 iulie 2023. Perfecționăm coordonarea între autorități pentru a intensifica pregătirile, inclusiv printr-un

plan de acțiuni cuprinzător care prevede măsuri de clarificare a cadrului legal, de consolidare a capacităților, de asigurare a continuității activității, de punere în aplicare a modificărilor de reglementare necesare și de gestionare a comunicării.

- **Organizațiile de creditare nebancară.** Creditarea prin intermediul organizațiilor de creditare nebancară (OCN) a sporit în ultimul timp, constituind 16,6 la sută din activele sectorului financiar în primul trimestru al anului 2022. Deși OCN-urile nu dispun de poziții valutare nete deschise, ele sunt expuse indirect riscului de creditare valutară, deoarece circa 30 la sută din totalul creditelor acordate sunt în valuta străină, dar și riscurilor de maturitate și lichiditate, dat fiind că finanțarea din partea nerezidenților s-ar putea întrerupe brusc, subminând eforturile de refinanțare. După atingerea unui nivel record de 14,9 la sută în perioada pandemică – preponderent ca urmare a modificărilor în clasificarea creditelor – rata creditelor neperformante ale OCN s-a diminuat până la 12,8 la sută în trimestrul I 2022. Am perfecționat Legea cu privire la organizațiile de creditare nebancară pentru a facilita creditarea responsabilă, prin includerea unor prevederi privind acțiunile de control necesare pentru determinarea capacității de rambursare a debitorilor și nivelurilor de constituire a gajului. Pentru atingerea acestui obiectiv, am aprobat în luna mai 2022 acte normative ce reglementează raportul dintre credite și garanții (RCG) și raportul dintre serviciul datoriei și venituri (RSDV) și prevăd cerințe mai stricte referitor la evaluarea bonității debitorilor, aplicabile organizațiilor de creditare nebancară, care vor intra în vigoare la 1 septembrie 2022. În strânsă coordonare cu BNM, vom moderniza cerințele de raportare pentru organizațiile de creditare nebancare pentru a monitoriza îndeaproape respectarea de către OCN a prevederilor Regulamentului cu privire la creditarea responsabilă și ne propunem să finalizăm procesul până în luna iulie a anului 2023.
- **Companiile de asigurări.** În luna aprilie 2022 am adoptat o nouă Lege privind activitatea de asigurare și reasigurare, pentru a transpune cerințele Pilonului II (guvernanța corporativă) și Pilonului III (standardele de raportare) ale cadrului de reglementare Solvency II. Planificăm să efectuăm o analiză a tuturor companiilor de asigurări pentru a evalua gradul lor de pregătire pentru implementarea Pilonului I. Am aprobat planul de redresare financiară pentru o companie de asigurări și am instituit procedura de administrare specială în altă companie de asigurări, în scopul asigurării respectării cerințelor de reglementare. În conformitate cu noile prevederi ale legislației, ne angajăm să implementăm mecanismele de rezoluție față de asiguratorii care nu corespund cerințelor prudențiale pentru protejarea activelor. De asemenea, în luna aprilie 2022 am adoptat noua Lege cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto, care urmează să intre în vigoare la 1 aprilie 2023.

20. Planificăm să consolidăm cadrul de reglementare a piețelor de capital. În vederea atingerii acestui obiectiv, planificăm să consolidăm supravegherea piețelor de capital prin transferul competențelor de supraveghere a Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU) de la BNM către CNPF. Ca prim pas, vom crea un comitet de coordonare comun al acestor instituții, care va elabora prevederile ce țin de procesul de supraveghere, structura de proprietate și de guvernanță a DCU în contextul noului cadru de reglementare a piețelor de capital.

21. Vom elabora o Strategie națională de incluziune financiară cuprinzătoare. Vom crea un comitet care va întruni reprezentanți ai instituțiilor relevante, care va elabora, implementa și monitoriza Strategia națională de incluziune financiară. Vom prevedea strategii care se concentrează pe dezvoltarea de produse financiare incluzive și vom mobiliza servicii digitale pentru a oferi servicii financiare eficiente din punct de vedere al costurilor pentru consumatori și IMM-uri. Intenționăm, de asemenea, să modificăm legislația existentă pentru a consolida protecția consumatorilor, în special în ceea ce privește clauzele contractuale care se referă la dezvăluirea informației și definesc drepturile consumatorilor. Vom consolida aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorilor prin alocarea de resurse adecvate agențiilor relevante și îmbunătățirea coordonării între aceste agenții.

22. Ne angajăm să protejăm sectorul financiar de fluxuri financiare ilicite. În acest scop, vom continua să consolidăm regimul național de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, în special prin eliminarea vulnerabilităților identificate în evaluarea MONEYVAL din 2019. Pentru a spori capacitatea instituțiilor financiare de a-și juca rolul de „gardieni”, am desfășurat activități de informare a sectorului cu privire la o mai bună înțelegere a riscurilor, punerea în aplicare a unei abordări bazate pe risc și la aplicarea mai eficientă a măsurilor de prevenire care se concentrează pe raportarea tranzacțiilor suspecte, a persoanelor expuse politic, și pe identificarea beneficiarilor efectivi. Ne angajăm să continuăm aceste eforturi, inclusiv prin activități de supraveghere specifice. De asemenea, vom consolida capacitățile autorităților de reglementare și vom îmbunătăți coordonarea între toți actorii relevanți, inclusiv autoritățile de reglementare, organele de drept și sectorul privat. Am adoptat Strategia națională de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2025 și vom actualiza evaluarea națională a riscurilor; vom elabora planul de acțiune aferent și vom publica rezultatele.

D. Reformarea sectorului întreprinderilor de stat și a sectorului energetic

23. Reformarea sectorului întreprinderilor de stat în vederea sporirii eficienței și atenuării riscurilor bugetare rămâne o prioritate. Sectorul întreprinderilor cu participarea statului din Moldova subminează concurența, productivitatea și investițiile private, generând în același timp riscuri bugetare semnificative. Sectorul suferă din cauza performanțelor modeste asociate cu slaba guvernanta și supraveghere, scopurile de activitate necomerciale, capacitățile modeste și independența redusă ale consiliilor de supraveghere. Ca punct de plecare, pentru a spori capacitatea de supraveghere și monitorizarea riscurilor bugetare, Agenția Proprietății Publice a solicitat în luna februarie de la toate întreprinderile de stat de nivelul administrației centrale să prezinte situațiile financiare trimestriale, care sunt transmise în mod regulat Ministerului Finanțelor. Vom efectua o evaluare complexă a situației financiare a tuturor întreprinderilor de stat care activează la nivelul guvernului central, în vederea identificării practicilor corupte și contractelor moștenite care generează costuri bugetare. Pentru atingerea acestui obiectiv, am identificat întreprinderile de stat active din punct de vedere economic (169 din 268) și conlucrăm cu aceste întreprinderi asupra îmbunătățirii calității raportării datelor. Acest proces va fi facilitat prin ajustarea respectivă a cadrului legal și cadrului de reglementare. Guvernul va elabora și va adopta o strategie privind proprietățile statului care va viza toate întreprinderile de stat la nivelul guvernului central, în vederea identificării

întreprinderilor aflate în proprietate publică care vor fi supuse reorganizării, privatizării sau lichidării, și planuri de consolidare a structurilor lor de guvernare (criteriu de performanță structurală, 30 septembrie 2022). În viitor, vom extinde monitorizarea fiscală și financiară a întreprinderilor de stat până la nivelul administrației locale.

24. Am reacționat prompt la criza energetică, însă șocurile repetate impun intensificarea eforturilor de asigurare a securității energetice. Ajustarea constituie un element de importanță critică al politicii de gestionare a majorării prețurilor la resursele energetice importate, iar suportul suplimentar din partea bugetului va depinde de disponibilitatea resurselor bugetare.

- **Gazele naturale.**

- Prețurile de import ale gazelor naturale (parțial indexate la prețul gazelor pe piața spot) au crescut brusc în ultimele luni. Am majorat tarifele la gaz pe piața internă în luna ianuarie, o altă majorare fiind planificată pentru luna august, pentru a reflecta această creștere. Rămânem în continuare dedicați obiectivului de a menține pe viitor tarifele pe piața internă aliniate la prețurile de import. În sezonul rece 2021-2022 am acordat, într-o manieră transparentă, asistență directă pentru a compensa majorarea tarifelor: consumatorilor casnici – pentru primii 150 metri cubi de gaz consumați, iar celorlalți consumatori – pentru primii 500 metri cubi de gaz consumați. Vom continua implementarea programelor existente de asistență socială bine ținută, pentru a proteja categoriile cele mai vulnerabile ale populației. Vom implementa un cadru nou, mai bine ținut, pentru a susține populația pe parcursul sezonului rece 2022-2023 (a se vedea p. 9). Ne vom concentra, de asemenea, pe sporirea eficienței energetice, inclusiv în cadrul acestui nou program de asistență ținută. În urma coordonărilor cu Secretariatul Comunității Energetice, ANRE va elibera, până în luna august a anului 2023, certificările finale pentru companiile separate ale operatorului de transport și de sistem.
- În luna iunie, am obținut o linie de credit în valoare de 300 milioane de euro din partea BERD, pentru achiziționarea de urgență a gazelor naturale și depozitarea acestora, pe care o vom folosi în scopul stocării rezervelor. De asemenea, am actualizat planul nostru mai amplu de acțiuni în situații de criză și opțiunile de politici, astfel încât să fim pregătiți pentru scenariul în care prețurile la resursele energetice vor crește în continuare și/sau vor exista blocaje semnificative în livrarea resurselor energetice. Aprovizionarea cu gaze naturale din Azerbaidjan și România reprezintă alternative viabile. În calitate de stat-membru al platformei energetice a UE, vom valorifica relațiile noastre de cooperare la nivel regional în vederea promovării eforturilor de reducere a cererii la gaze și eliminarea blocajelor și ineficiențelor în materie de infrastructură. La concret, în conformitate cu planul de acțiuni pentru regiunea Europa de Sud-est al platformei energetice a UE, ne vom asigura ca reglementările vamale să permită Republicii Moldova operaționalizarea fluxurilor virtuale în regim revers prin conductele de gaze.
- **Energia electrică.** Declanșarea războiului a dus la apariția incertitudinilor în ceea ce privește aprovizionarea cu electricitate și prețul acesteia. Am încheiat un contract pe termen scurt cu

Transnistria și aprovizionăm aproximativ o treime din energia noastră electrică din Ucraina. Explorăm posibilitățile de livrare a energiei electrice din surse alternative din România, dar ar putea exista constrângeri de capacitate, iar prețul ar putea fi foarte mare. Tarifele la energia electrică au fost ajustate de două ori – în lunile martie și iunie – în total cu peste 60 la sută, pentru a reflecta creșterea costurilor. La moment, am asigurat o aliniere adecvată a tarifelor. Am transferat o compensație directă companiei furnizoare de energie electrică (cumpărător unic al energiei electrice din surse regenerabile și de cogenerare care fac parte din sistemul de termoficare centralizat), pentru a atenua impactul creșterii prețurilor. Am finalizat cadrul normativ și de reglementare care să asigure separarea deplină a companiilor din sectorul electroenergetic. Am demarat pilotarea Normelor privind piața angro a energiei electrice, aprobate în 2020 (inclusiv funcționalitatea mecanismului de echilibrare a schimburilor de energie electrică) la 1 ianuarie 2022, iar în iunie aceste norme au devenit pe deplin operaționale.

E. Consolidarea statului de drept și combaterea corupției

25. Consolidarea statului de drept și contracararea corupției în Moldova rămân priorități majore. Obiectivul nostru principal este de a implementa reforme pentru a pune bazele unui stat de drept puternic în Moldova. În acest scop, obiectivele noastre imediate includ curățarea sistemului și crearea unui cadru riguros pentru a menține independența și responsabilizarea actorilor din sectorul justiției, care sunt esențiale pentru combaterea corupției, reducerea căilor de influență politică, instaurarea unei încrederi mai mari în sistemul nostru judecătoresc și îmbunătățirea accesului la justiție și înfăptuirea acesteia. Ne vom asigura că există proceduri de rigoare, în urma cărora persoanele corupte și funcționarii publici acuzați de folosirea funcției publice pentru obținerea de beneficii personale să fie trași la răspundere pe deplin. Aceste priorități sunt cuprinse în Strategia pentru asigurarea independenței și integrității justiției care a fost adoptată în Parlament la începutul lunii decembrie a anului 2021. Ne angajăm să realizăm aceste reforme în conformitate cu principiile constituționale și normele și standardele recunoscute la nivel internațional. De asemenea, ne angajăm să combatem corupția la nivel înalt, să eliminăm actorii neonești din sfera publică și să consolidăm integritatea, capacitățile și independența instituțiilor-cheie responsabile de lupta cu corupția. La moment, revizuim strategia națională anticorupție care expiră la sfârșitul anului 2022, în vederea colectării informației pentru elaborarea unei strategii noi.

26. Recunoaștem importanța și necesitatea consolidării independenței, integrității și eficienței sistemului judecătoresc. Vom continua modernizarea sistemului judiciar, ținând cont de recomandările experților și organizațiilor internaționale. Ne propunem să continuăm reformarea actualului sistem de recrutare, numire, evaluare, promovare și sancționare disciplinară a judecătorilor. În vederea atingerii acestui obiectiv, în luna martie 2022 am adoptat legislația necesară pentru efectuarea unei evaluări extraordinare a sectorului justiției pe baza unui proces transparent, formulat în consultare cu organele internaționale relevante și am demarat procesul respectiv. De asemenea, vom spori în continuare transparența și accesibilitatea informațiilor disponibile pentru public cu privire la activitatea judecătorească, inclusiv prin reducerea practicii de judecare a cauzelor cu ușile închise, anularea politicii Consiliului Superior al Magistraturii de a lua decizii în ședințe închise și obligativitatea însoțirii hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii de explicații

motivate. Recentele modificări constituționale deschid calea unor reforme importante în cadrul CSM, în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția, în speță cu privire la înlăturarea membrilor din oficiu. Transformarea Curții Supreme de Justiție (CSJ) într-o curte de casație în vederea îmbunătățirii calității practicii judiciare rămâne una dintre prioritățile noastre principale. Vom continua reformele curente de optimizare și consolidare a sistemului judecătoresc, prin eliminarea ineficiențelor, îmbunătățirea managementului instanțelor de judecată și consolidarea sistemelor de soluționare a litigiilor.

27. Ne angajăm să îmbunătățim capacitățile și integritatea serviciului nostru de urmărire penală. Pentru a îmbunătăți eficiența și responsabilizarea procuraturii, am adoptat recent amendamente referitoare la evaluarea extraordinară a Procurorului General. Pentru a ne asigura că aceste evaluări sunt efectuate în conformitate cu principiile consacrate în Constituție, am elaborat criterii și proceduri specifice, prevăzând garanțiile necesare, în consultare cu partenerii internaționali. Sunt necesare reforme pentru îmbunătățirea sistemului existent de evaluare și sancționare a procurorilor, inclusiv prin eficientizarea procedurilor disciplinare și scoaterea inspecției procurorilor din subordinea Procurorului General. Principalul nostru obiectiv este să consolidăm independența, responsabilitatea și capacitățile Consiliului Superior al Procurorilor în calitate de organ de autoadministrare al procurorilor.

28. Rămânem fermi în angajamentul nostru de a combate corupția adânc înrădăcinată prin fortificarea cadrului legal anticorupție. În luna septembrie a anului 2020, am modificat Codul penal în așa fel, încât principalele infracțiuni de corupție să fie clasificate drept infracțiuni grave. Ca urmare a acestor modificări, în cazul acestui tip de infracțiuni va fi posibil de prelungit termenele de prescripție și de aplicat măsuri de protecție a martorilor și altor participanți la procedurile penale. În plus, am început un proces complex de modificare a Codului de procedură penală, în vederea îmbunătățirii procesului de justiție penală și permiterii organelor procuraturii să instrumenteze mai eficient dosarele penale și să sancționeze autorii infracțiunilor. Pentru a atinge acest obiectiv, în urma consultărilor cu experții FMI, am demarat un proces complex de modificare a Codului de procedură penală pentru a prevedea criterii și proceduri clare de aplicare a acordului de recunoaștere a vinovăției și altor prevederi ce țin de reducere a termenelor sentințelor sau de reducere a gravității pedepselor, precum și pentru a interzice reducerea termenelor de încarcerare pe cazurile de corupție sub un nivel minim prevăzut (**criteriu de performanță structurală revizuit, 31 decembrie 2022**).

29. Vom promova măsuri pentru consolidarea integrității, capacităților și independenței celor mai importante instituții din domeniul prevenirii și combaterii corupției, având drept scop depistarea, anchetarea și urmărirea penală eficientă a cazurilor de corupție la nivel înalt. În consultare cu experții FMI și luând în considerare opiniile Comisiei de la Veneția, în aprilie 2022 am îmbunătățit procesul de selectare a procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție prin modificarea Legii cu privire la Procuratură (**criteriu de performanță structurală, 31 martie 2022**) pentru: (i) a le permite profesioniștilor din domeniul juridic care nu dispun de experiență în urmărirea penală să aplice la funcția de procuror-șef al Procuraturii Anticorupție; și (ii) a înființa o comisie compusă din membri cu reputație ireproșabilă și calități profesionale și morale înalte care va verifica candidații la

șefia Procuraturii Anticorupție într-o manieră echilibrată, transparentă și corectă, având la bază criterii obiective prevăzute de legislație. Comisia a întrunit membri care au dat dovadă de respect pentru standardele etice și au experiență internațională și reprezentanți ai societății civile. Imediat după aceasta, am demarat procesul de selectare a procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la procuratură, în versiunea revizuită (**criteriu de performanță structurală, 31 decembrie 2022**). Procesul de recrutare s-a finalizat în luna iunie 2022, iar noul procuror-șef al Procuraturii anticorupție urmează să preia mandatul, începând cu 1 august 2022. De asemenea, vom modifica legislația relevantă pentru a îngusta mandatele PA și CNA în lupta cu corupția la nivel înalt cu investigarea sau acuzarea (i) oficialilor publici de rang înalt și (ii) actelor de corupție „în proporții deosebit de mari” sau care „se soldează cu consecințe serioase”, așa cum e definit de Codul penal al Republicii Moldova (**criteriu de performanță structurală, 31 decembrie 2022**). Pe lângă aceasta, ne angajăm să implementăm prevederile legale care au ca scop păstrarea autonomiei operaționale a Procuraturii Anticorupție prin a-i permite gestionarea independentă a propriului buget și exercitarea controlului asupra resurselor umane și financiare.

30. Măsurile anti-corupție sunt axate tot mai mult pe combaterea corupției la nivel înalt și recuperarea bunurilor infracționale. În primele șase luni ale anului 2022, CNA a oferit sprijin în desfășurarea anchetelor financiare paralele pe dosare unde au fost implicați 22 de foști și actuali deputați, un fost președinte de țară și un fost președinte de Parlament, precum și 7 procurori și 3 judecători, toți deținând funcții de conducere. Totodată, în prima jumătate a anului 2022 au fost confiscate bunuri infracționale în valoare de aproximativ 630 milioane de lei. De asemenea, suntem în proces de creare a unei baze de date cu informații despre bunurile arestate, ceea ce va asigura un nivel mai înalt de transparență în gestionarea bunurilor confiscate și ducerea evidenței măsurilor executorii întreprinse ca urmare a pronunțării hotărârilor judecătorești definitive. Printre prioritățile de viitor se regăsește intensificarea măsurilor de verificare a averilor funcționarilor de rang înalt, inclusiv bunurile deținute de aceștia în străinătate, utilizând prevederile cadrului legal privind declararea bunurilor și îmbogățirea ilicită. Pentru a atinge acest scop, ne propunem să sporim eficacitatea regimului de declarare a averii, inclusiv în contextul amendamentelor la Legea 132/2016 și Legea 133/2016 adoptate în luna octombrie 2021, care au impus cerința indicării valorii de piață a activelor în declarațiile de avere. Totodată, vom implementa un sistem de confiscare a averii în lipsa unei condamnări, începând cu anul 2023.

31. Rămânem fermi în angajamentul nostru de a realiza progrese în ceea ce privește recuperarea activelor sustrate în urma fraudei bancare din 2014 prin aplicarea măsurilor și acțiunilor de urmărire penală, cu utilizarea diverselor canale și cooperarea cu omologii străini, inclusiv prin crearea unor echipe de investigație comune. Vom consolida coordonarea între toate părțile interesate din țară, sub conducerea Consiliului Suprem de Securitate.

F. Statistica economică

32. Rămânem dedicați obiectivului de îmbunătățire a calității statisticii economice. Eforturile noastre continuă să fie orientate către perfecționarea proceselor de producere și diseminare a datelor statistice economice care rămân vitale pentru promovarea eficientă a politicii

macroeconomice și eficiența luării deciziilor. Cu toate acestea, capacitatea operațională a Biroului Național de Statistică este împiedicată, printre altele, de (i) resursele umane și financiare limitate; (ii) sistemul informațional inadecvat; (iii) lacunele cadrului legislativ privind accesul la datele cu caracter personal din surse de date administrative și private în scopuri statistice; (iv) coordonarea necorespunzătoare între instituții în cadrul Sistemului Statistic Național. În acest scop, vom elabora un nou document de planificare strategică multianual pentru dezvoltarea în continuare a sistemului statistic național, care să cuprindă îmbunătățiri în procesul de producere și diseminare a datelor statistice oficiale, pentru a îmbunătăți calitatea și accesibilitatea datelor statistice. Vom elabora cadrul juridic pentru producerea datelor statistice în conformitate cu standardele UE relevante, în special pentru a permite accesul la datele cu caracter personal din surse administrative și private în scopuri statistice. Planificăm să consolidăm coordonarea în cadrul sistemului statistic național și să alocăm resurse adecvate pentru a îmbunătăți colectarea și prelucrarea datelor.

G. Monitorizarea programului

33. Gradul sporit de incertitudine și necesitățile de finanțare stringente impun o mai mare frecvență a rundelor de monitorizare a programului. Criteriile de performanță cantitative ce țin de deficitul de casă al guvernului general, țintele indicative, criteriile de performanță structurale, precum și clauza de consultare privind inflația pentru finele lunilor septembrie 2022, decembrie 2022 și martie 2023 au fost modificate. Criteriile de performanță cantitative și cele continue, precum și țintele indicative au fost stabilite pentru finele lunilor iunie 2023, septembrie 2023 și decembrie 2023. Au fost propuse o acțiune prealabilă și un nou criteriu de performanță structurală. Criteriile de performanță cantitative, clauza de consultare privind inflația și țintele indicative sunt expuse în Tabelul nr. 1, după cum este specificat în Memorandumul Tehnic de Înțelegere, anexat la Scrisoarea de Intenție din 7] septembrie 2022. Acțiunea prealabilă, de rând cu criteriile de performanță structurală, sunt expuse în Tabelul 2.

Table 1. Moldova: Quantitative Performance Targets, March 2022 – December 2023

	2022								2023							
	March ^{1/}		June			September		December		March ^{1/}		June		September ^{1/}	December	
	Prog. Target	Actual	Prog. Target	Actual	Status	Prog. Target	Revised Prog. Target	Prog. Target	Revised Prog. Target	Prog. Target	Revised Prog. Target	Prog. Target	Revised Prog. Target	Proposed Prog. Target	Proposed Prog. Target	
1. Quantitative performance criteria ^{1/}																
Ceiling on the cash deficit of the general government	1,705	1,206	9,845	3,427	Met	14,521	14,521	19,781	17,219	3,155	5,130	6,715	7,250	10,890	18,527	
Floor on net international reserves of the NBM (stock, millions of U.S. dollars) ^{2/}	3,447	3,260	2,761	3,539	Met	2,515	2,515	2,692	2,692	2,806	2,806	2,946	2,946	3,046	3,146	
2. Continuous performance criteria																
Ceiling on accumulation of external payment arrears (millions of U.S. dollars)	0	0	0	0	Met	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3. Indicative targets																
Ceiling on the general government wage bill	4,900	4,778	11,102	10,726	Met	16,505	16,505	21,485	21,783	5,485	5,485	12,020	10,990	17,130	24,567	
Floor on targeted social spending undertaken by the general government ^{3/}	835	620	905	951	Met	1,055	1,055	1,546	2,065	980	1,410	1,217	2,020	2,404	3,038	
Floor on developmental spending undertaken by the general government ^{4/}	5,976	7,192	12,617	16,141	Met	19,390	19,390	28,958	28,654	6,093	7,911	13,290	17,755	22,838	31,520	
4. Inflation Consultation Bands (in percent)																
Outer Band (upper limit)	7.0		32.5			29.5	37.0	19.5	33.0	12.4	25.0	8.0	16.0	11.5	11.0	
Inner Band (upper limit)	6.5		31.0			28.0	35.5	18.0	31.5	10.9	23.5	6.5	14.5	10.0	9.5	
Center point	5.0	22.2	29.5	31.8	Met	26.5	34.0	16.5	30.0	9.4	22.0	5.0	13.0	8.5	8.0	
Inner Band (lower limit)	3.5		28.0			25.0	32.5	15.0	28.5	7.9	20.5	3.5	11.5	7.0	6.5	
Outer Band (lower limit)	3.0		26.5			23.5	31.0	13.5	27.0	6.4	19.0	2.0	10.0	5.5	5.0	

^{1/} Indicative targets for March 2022, March 2023 and September 2023.

^{2/} The NIR target is set as specified in the TMU.

^{3/} Includes heating allowance, payments under Ajutor Social and unemployment insurance programs.

^{4/} Includes health, educational, and infrastructure spending.

Table 2. Moldova: Prior Actions and Structural Benchmarks Under the ECF/EFF

Measure	Rationale	Timeframe	Status
Prior Action			
1 Parliament to adopt amendments to the 2022 budget in line with the macro-framework agreed with IMF staff, to bring the 2022 general government deficit to 6.2 percent of GDP, subject to financing availability.	Support macroeconomic recovery and mitigate impact of the pandemic		
Structural Benchmarks			
Anti-Corruption and Rule of Law			
1 Amend relevant legislation, in consultation with Fund staff, and taking into account opinions of the Venice Commission, to: (i) allow legal professionals without prosecutorial experience to apply for the position of head of the APO; and (ii) establish a commission comprised of members with impeccable reputation and high professional and moral qualities to vet candidates for the APO head in a balanced, transparent, and fair manner using objective criteria stipulated by law.	Strengthen anti-corruption institutions	end-March 2022	Not met. Implemented in April.
2 Amend relevant legislation to narrow the mandates of the APO and NAC to high-level corruption involving investigation or prosecution of (i) public officials of high office and (ii) corruption "in large proportions" or "resulting in serious consequences", as defined by the Moldova Criminal Code.	Promote the integrity, capacity and independence of key anti-corruption institutions to effectively detect, investigate, and prosecute high-level corruption.	end-December 2022	
3 Amend the Criminal and Criminal Procedure Codes to add clear criteria and procedures for the application of plea bargaining and other sentence reduction or mitigation provisions and to prohibit the reduction of a term of imprisonment in corruption cases below the statutory minimum.	Strengthen enforcement of the anti-corruption legal framework	end-December 2022	
4 In accordance with the amended Law on Prosecution Service, establish the special pre-selection committee, which includes experts with international experience, and appoint an individual with the necessary professional skills and irreproachable reputation to the head of the Anti-Corruption Prosecution Office (APO).	Strengthen anti-corruption institutions.	end-December 2022	Met.
Fiscal Governance			
5 Publish a comprehensive tax expenditure analysis of VAT and income taxes to identify tax relief provisions to be phased out.	Support fiscal consolidation and eliminate inefficiencies and inequities of the tax system	end-June 2022	Met.
6 Publish a report on the execution of investment projects undertaken by extrabudgetary funds in the previous fiscal year.	Strengthen the public investment management framework	end-March 2022	Met.
7 Operationalize the integrated taxpayer register.	Strengthen tax administration	end-June 2022	Met.
8 Expand the coverage of a comprehensive IT-based staff registry to all central government employees.	Strengthen the unitary pay system in the budgetary sector	end-June 2022	Met.
9 Amend legislation and regulations to expand the coverage of the existing PIM framework to include projects implemented by the state budget, externally funded projects, and extrabudgetary funds.	Strengthen the public investment management framework	end-September 2022	
10 Institutionalize tax expenditure reviews to be part of the annual State budget planning process.	Support fiscal consolidation and eliminate inefficiencies and inequities of the tax system	end-March 2023	New structural benchmark.
Financial Sector Oversight			
11 Finalize the comprehensive solvency assessment report by a reputable auditing firm for all insurers issuing green cards based on end-December 2020 data.	Rehabilitate the insurance sector	end-March 2022	Met.
12 Strengthen provisions for the institutional autonomy of the NBM: (i) the procedures and criteria for the appointment, resignation and dismissal of the Governor and Deputy Governors and members of the Supervisory Board; (ii) prohibiting influence from public and private parties; and (iii) clarifying managerial responsibilities for the governor and the executive board.	Strengthen the institutional autonomy and governance of the NBM	end-June 2022	Not met. Reset for end-October 2022.
13 NBM to approve secondary ELA regulations to enhance rules for collateral eligibility, risk controls, and internal procedures.	Strengthen financial safety net	end-June 2022	Not met. Implemented in August.
14 Prepare a targeted review of the BRRL and the relevant secondary legislation, in line with good practices as appropriate to Moldova and based on IMF staff recommendations, to identify shortcomings, introduce more flexibility to the MREL requirement, the conditions of access to the resolution fund, and the participation of the DGF in the financing of the resolution measures	Strengthen financial safety net	end-June 2023	
SOE and Regulatory Framework Reforms			
15 The Public Property Agency to require all SOEs at the central government level to submit quarterly financial statements.	Enhance oversight capacity over the SOE sector and strengthen fiscal risk monitoring	end-March 2022	Met.
16 The government will develop and adopt a state-ownership strategy—for all SOEs operating at the central government level—to identify public enterprises to undergo reorganization, privatization, or liquidation, as well as plans to strengthen their governance.	Improve SOE governance and reduce fiscal risks	end-September 2022	

Anexa II. Memorandumul Tehnic de Înțelegere

1. Prezentul Memorandum tehnic de înțelegere (TMU) definește variabilele cu ținte cantitative (acțiunile prealabile, criteriile de performanță și țintele indicative) stabilite de Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare (MEFP) și descrie metodele care urmează a fi utilizate pentru evaluarea performanței programului în raport cu țintele date.

A. Țintele cantitative ale programului

2. Programul va fi evaluat în baza criteriilor de performanță și țăntelor indicative. Criteriile de performanță stabilite se referă la:

- nivelul minim al stocului rezervelor internaționale nete (RIN) ale BNM;
- plafonul privind deficitul bugetului guvernului general;
- plafonul privind acumularea arieratelor la plățile externe de către guvernul general (continuu);

Țintele indicative stabilite se referă la:

- plafonul privind fondul de salarizare al guvernului general;
- nivelul minim privind cheltuielile pentru asistența socială bine țăntită asumate de guvernul general;
- nivelul minim privind cheltuielile de dezvoltare asumate de guvernul general.

Suplimentar, Programul va include un mecanism de consultare cu privire la rata inflației pe 12 luni.

B. Parametrii inițiali ai programului

3. În scopul monitorizării programului toate activele valutare vor fi exprimate în dolari SUA, la cursul de schimb stabilit de program. Cursul de schimb stabilit de program pentru leul moldovenesc (MDL) în raport cu dolarul SUA este fixat la 17,6627 lei pentru un dolar SUA (rata de schimb oficială fixată pentru 30 septembrie 2021). Activele deținute în aur vor fi evaluate la 1801,50 dolari SUA pentru o uncie monetară, acesta este prețul mediu în perioada ianuarie-septembrie 2021 obținut de pe site-ul web al FMI cu privire la prețurile materiilor prime¹. Activele și obligațiunile exprimate în DST și în valute străine, altele decât dolarul SUA, vor fi convertite în dolari SUA la cursurile de schimb respective din 30 septembrie 2021, după cum este fixat în tabelul de mai jos.

¹ <https://www.imf.org/en/Research/commodity-prices>

Cursul de schimb de program	
Euro pentru un dolar SUA	1.1579
Franci elvețieni pentru un dolar SUA	0.9365
Lire sterline pentru un dolar SUA	1.3435
Yene japoneze pentru un dolar SUA	111.9100
Dolari australieni pentru un dolar SUA	0.7206
Dolari canadieni pentru un dolar SUA	1.2741
Renminbi chinezești pentru un dolar SUA	6.4634
Ruble rusești pentru un dolar SUA	72.6642
SDR pentru un dolar SUA	0.7098
Sursa: https://www.imf.org/external/np/fin/data/param_rms_mth.aspx	

C. Definiții instituționale

4. Definiția **bugetului guvernului general** include bugetele de nivel central și local. **Bugetul guvernului central** include bugetul de stat (inclusiv proiectele finanțate din surse externe), bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală. La **autoritățile locale** se referă bugetele locale (inclusiv proiectele finanțate din surse externe). Nu se permite crearea de fonduri speciale sau extrabugetare noi pe durata programului. Vor fi excluse din această definiție orice entități de stat care au un statut juridic separat.

D. Definițiile din program

5. **Rezervele internaționale nete ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM)** sunt definite ca diferența dintre rezervele brute în valute convertibile și obligațiunile ce reprezintă rezervele autorităților în valută convertibilă².

- În scopul monitorizării acestui program **rezervele brute ale BNM** sunt activele externe imediat accesibile, controlate de BNM, pentru a satisface nevoile balanței de plăți și a efectua intervenții pe piețele valutare. Ele includ aurul monetar, disponibilitățile de DST (Drepturi speciale de trageră), mijloacele rezervate la FMI și disponibilitățile de valută convertibilă care pot fi liber utilizate pentru intervenții pe piața valutară sau în hârtii de valoare emise de state, instituții financiare internaționale, precum și cele emise de agenții

² Pentru aceste scopuri, valutele convertibile includ euro, renminbi chinezesc, yena japoneză, lira strelină, dolarul SUA, francul elvețian și dolarii australieni și canadieni.

cu un rating de creditare minim AA- la aceste hârtii de valoare și depozitele în contrapărți cu un rating minim de A-³. Din activele de rezervă se exclud subscrierile de capital la instituțiile financiare străine, activele nefinanciare pe termen lung, mijloacele debursate instituțiile internaționale și guvernele altor state, destinate re-creditării și implementării proiectelor, activele în valute neconvertibile, cererile de plăți ale BNM față de băncile sau instituțiile nebankare rezidente, precum și activele străine depuse drept gaj sau altfel grevate, inclusiv cererile de plăți în valută străină rezultate din tranzacțiile cu active derivative (contracte de tip futures, forward, swap sau opțiuni).

- **Obligațiunile de rezervă ale BNM** includ, prin definiție, utilizarea creditului FMI de către BNM, pasivele în valute convertibile ale BNM față de nerezidenți cu scadența inițială de până la un an și un an, precum și pasivele în valute convertibile ale BNM față de rezidenți, excluzând guvernul general și rezervele valutare obligatorii ale băncilor comerciale la BNM. Obligațiunile care apar din utilizarea creditului FMI de către BNM nu includ obligațiunile ce apar din utilizarea alocăției de DST.

6. În scopul monitorizării programului stocul activelor de rezervă și pasivelor de rezervă ale BNM va fi evaluat la cursul de schimb stabilit de program, conform descrierii din alineatul 3, mai sus. Sursa de date pentru rezervele brute și obligațiunile este Sinteza Monetară în lei moldovenești publicată de BNM, la care se aplică ajustările în contextul programului. În baza acestei prevederi și în conformitate cu definiția de mai sus, stocul RIN ale BNM la 30 septembrie 2021 a constituit 3708,75 milioane dolari SUA.

7. În contextul calculării deficitului de casă al bugetului guvernului general **creditarea netă de către sistemul bancar** (BNM și băncile comerciale) a guvernului general include: datoria guvernului general față de sectorul bancar (cu excluderea creanțelor aferente dobânzilor acumulate, plăților fiscale și a contribuțiilor sociale ale băncilor comerciale, precum și a recreditării efectuate de băncile comerciale din contul finanțării externe), plus overdraft-urile, creditele directe și disponibilitățile de valori mobiliare de stat, minus depozitele guvernului general (cu excluderea dobânzii calculate la depozitele guvernului și cu includerea conturilor proiectelor finanțate din surse externe)⁴. Din definiție, de asemenea, vor fi excluse hârtiile de valoare emise în baza Legii Nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de

³ Ratingul de creditare se va determina prin aplicarea mediei rating-urilor agențiilor de rating internaționale (Fitch, Moody's și Standard and Poor's).

⁴ La calculul creditării nete de către sistemul bancar a guvernului general, vor fi excluse următoarele conturi: 1711, 1712, 1713, 1731, 1732, 1733, 1735, 1761, 1762, 1763, 1801, 1802, 1805, 1807, 2264, 2709, 2711, 2717, 2721, 2727, 2732, 2733, 2796, 2801, 2802, 2811, 2820, și grupul de conturi 2100.

stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015.

8. Monitorizarea acestui indicator se va baza pe Sinteza monetară a BNM și pe datele Trezoreriei. Ministerul Finanțelor va pune la dispoziție datele cu privire la proiectele finanțate din surse externe și soldurile tuturor altor conturi de ajustare. În baza acestor date, în conformitate cu definiția de mai sus, stocul creditării nete de către sistemul bancar va fi calculat sub linia deficitului și la 30 septembrie 2021 a alcătuit 8479,3 miliarde lei.

9. **Plafonul privind deficitul de casă al bugetului guvernului general** este definit ca sumă a următoarelor componente: creditarea netă de către sistemul bancar a guvernului general (conform definiției din paragraful 7), plus volumul net al valorilor mobiliare plasate de guvernul general în afara sistemului bancar, plus alte credite nete acordate guvernului general de sectorul nebanca al țării, plus mijloacele obținute de guvernul general din contul debursărilor datoriei externe pentru susținerea directă a bugetului și pentru finanțarea proiectelor, minus amortizarea achitată, precum și veniturile din privatizare obținute în rezultatul vânzării activelor guvernului general. Deficitul net este o cifră cumulativă de la începutul anului calendaristic și va fi monitorizată din punct de vedere al finanțării la cursul de schimb curent stabilit de BNM pentru ziua efectuării tranzacției.

10. **Valorile mobiliare de stat sub formă de instrument financiar cu cupon** care se vând la valoarea lor nominală vor fi tratate în conturile bugetare ca poziții ce țin de finanțare, prin înregistrarea sumelor obținute de facto de la cumpărători. La data răscumpărării, valoarea de vânzare (nominală) va fi înregistrată ca amortizare, iar plata cupoanelor va fi înregistrată ca achitare a dobânzilor la datoria internă.

11. Noțiunea de **datorie**, în scopurile Memorandumului Tehnic de Înțelegere, este definită în punctul 8 al Ghidului privind Condiționalitatea aferentă datoriei publice în cadrul acordurilor Fondului (anexă la decizia Consiliului directorilor FMI nr. 15688-(14/107) și include angajamentele contractate sau garantate și cele negarantate pentru care nu a fost primită valoarea. Pentru scopurile Programului, noțiunea de "datorie" înseamnă o obligațiune curentă necondiționată, creată în baza unor prevederi contractuale, prin furnizarea de valoare în formă de active (inclusiv valutare) sau servicii, care îl obligă pe debitor să efectueze una sau mai multe plăți în formă de active (inclusiv valutare) sau să presteze servicii, la un moment anumit din viitor, plățile respective vor acoperi suma principală și/sau obligațiunile create în virtutea contractului. Datoria poate avea forme diverse, principalele fiind următoarele:

- i. Împrumuturi, adică avansuri de bani către debitor acordate în baza unei înțelegeri care prevede că debitorul va rambursa mijloacele în viitor (inclusiv depozite, obligațiuni, obligații, împrumuturi comerciale și credite acordate cumpărătorilor) și schimburi temporare de active care sunt echivalente cu

împrumuturi complet garantate, ceea ce înseamnă că debitorul este obligat să ramburseze mijloacele împrumutate și, de obicei, să plătească dobânzi, răscumpărând garanțiile de la cumpărător în viitor (cum ar fi acordurile de răscumpărare și acordurile swap oficiale);

- ii. Credite acordate de furnizori, adică contracte prin care furnizorul îi permite debitorului să amâne plățile până la un moment anume după data livrării mărfurilor sau prestării serviciilor; și
- iii. Acorduri de închiriere, adică acorduri în baza cărora arendașul poate utiliza o proprietate pentru o durată de obicei mai mică decât cea a vieții bunului în cauză, dar fără transferul drepturilor de proprietate, în timp ce locatorul păstrează dreptul de proprietate asupra bunului respectiv. În sensul prezentului document, datoria este valoarea actuală (la începutul contractului de închiriere) a tuturor plăților legate de chirie preconizate pentru perioada contractului, cu excepția plăților necesare pentru folosirea, repararea și întreținerea proprietății.

12. În contextul programului **garantarea** unei datorii apare din orice angajament legal explicit al guvernului general sau al BNM, sau a oricărei alte instituții ce acționează din numele guvernului general de a deservi o astfel de datorie în cazul neachitării din partea beneficiarului (cu referință atât la plățile în numerar, cât și la cele în natură), sau din orice obligațiune legală sau contractuală implicită de finanțare parțială sau integrală a unui deficit de mijloace a părții ce a luat împrumutul. Ca rezultat, recreditarea din partea creditorilor externi a întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte este tratată ca garanție publică (și care, prin urmare, în contextul programului se va monitoriza explicit ca indicator ce se află mai sus de linia deficitului). Pe de altă parte, recreditarea sectorului privat din contul creditorilor externi prin intermediul băncilor comerciale – creditele fiind asigurate cu gaj, băncile comerciale asumându-și în mod explicit riscurile de creditare legate de debitorii finali – este tratată ca datorie contingentă.

13. În contextul programului **arieratele la plata datoriei externe** vor include toate angajamentele de deservire a datoriei ce au expirat (se au în vedere plățile de rambursare a sumei principale a împrumutului sau de achitare a dobânzii, luându-se în considerare perioadele de grație din contract) care apar în legătura cu orice datorie contractată, garantată sau asumată de guvernul central sau de BNM, sau de orice altă instituție care acționează din numele guvernului central. **Plafonul privind acumularea arieratelor la plățile externe** va fi aplicat permanent, pe întreaga durată a programului. Plafonul nu se va aplica față de arieratele la plata datoriei externe care vor rezulta din renegocierea datoriei externe cu creditorii externi, inclusiv cu creditorii Clubului de la Paris; și, în mod specific, față de arieratele la plățile externe în cazul în care creditorul este de acord cu stoparea plăților pe parcursul negocierilor.

14. **Cheltuielile de personal ale guvernului general** se definesc ca suma cheltuielilor bugetare salariale ale angajaților din sectorul public, conform clasificării bugetare economice,

inclusiv, contribuțiile angajatorilor la fondul de pensii și alte contribuții de asigurări sociale de stat, sau alte genuri de remunerare (premii etc.). Cheltuielile de personal ale guvernului general se definesc în același mod ca și cheltuielile curente raportate la categoria „Salarii” în bugetul guvernului general, potrivit clasificării pe programe a bugetului anual, cu excepția salariilor angajaților întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte și angajaților instituțiilor medicale achitate din Fondul de Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală (FAOAM).⁵

15. **Cheltuielile pentru asistență socială bine ținută ale bugetului guvernului general** se definesc ca suma ajutoarelor de șomaj (9012/00322, 9012/0052, 9008/00519 și 9019/0052), ajutorul social (acordat în cadrul programului de asistență socială, 9015/00320), ajutorul pentru perioada rece a anului și politica guvernului ce ține de combaterea sărăciei legate de cheltuielile pentru resursele energetice (9015/00322) – achitate din contul bugetului guvernului central.

16. **Cheltuielile de dezvoltare asumate de guvernul general** sunt definite ca suma pachetului de cheltuieli capitale prevăzute în bugetul anual (inclusiv proiectele finanțate din surse străine) și cheltuielile curente în domeniile sănătății și educație (COFOG funcțiile 07 și 09).

E. Mecanismul de consultare cu privire la inflație

17. Politica monetară va trebui să respecte țintele trimestriale privind inflația, conform datelor cu privire la indicele prețurilor de consum (IPC) publicate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, stabilite în limitele benzilor de toleranță. Banda îngustă este stabilită în intervalul de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la punctul central. Iar la banda mai largă se mai adaugă $\pm 1,5$ puncte procentuale față de banda îngustă. În cazul devierilor de la benzile de toleranță se vor impune consultări cu experții FMI sau cu Consiliul de Directorii Executivi al FMI, care se vor axa pe: (i) evaluarea amplă a politicii monetare promovate și a respectării condițiilor programului susținut de FMI și (ii) cauzele devierilor de la parametrii programați, ținând cont de factorii compensatori și acțiunile de remediere propuse, după necesitate.

18. În cazurile când rata anuală (calculată pe 12 luni) a inflației va depăși limitele benzii înguste stabilite pentru finele fiecărui trimestru, după cum este arătat în tabelul de mai jos, BNM va iniția consultări cu colaboratorii FMI referitor la cauzele devierii și sugestiile privind acțiunile de politici necesare. În cazurile când rata anuală efectivă a inflației va depăși limitele benzii largi stabilite pentru finele fiecărui trimestru (tabelul de mai jos), autoritățile se vor

⁵ La calculul cheltuielilor totale de personal ale guvernului general, vor fi utilizate următoarele conturi ale guvernului central, local, și ale fondurilor speciale din sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor: categoria 210000 Cheltuieli de Personal.

consulta cu Consiliul de Directori Executivi al FMI referitor la cauzele devierii și sugestiile privind acțiunile de politici necesare, înainte de fi solicitate finanțări suplimentare în contextul mecanismului ECF/EFF.

Benzile consultative privind inflația

	2022			2023			
	Iunie	Septembrie	Decembrie	Martie	Iunie	Septembrie	Decembrie
Banda largă (plafon)	32,5	37,0	33,0	25,0	16,0	11,5	11,0
Banda îngustă (plafon)	31,0	35,5	31,5	23,5	14,5	10,0	9,5
Punctul de centru	29,5	34,0	30,0	22,0	13,0	8,5	8,0
Banda îngustă (prag)	28,0	32,5	28,5	20,5	11,5	7,0	6,5
Banda largă (prag)	26,5	31,0	27,0	19,0	10,0	5,5	5,0

F. Ajustori

19. **Ajustorii** stabiliți în acest Memorandum se vor aplica pentru a evalua respectarea Țintelor cantitative din program începând cu sfârșitul lunii iunie 2022.

20. **Plafonul deficitului de casă** al bugetului guvernului general va fi majorat cu suma mijloacelor în numerar utilizate pentru menținerea stabilității sectorului financiar-bancar sau va fi majorat cu valoarea nominală a valorilor mobiliare de stat emise pentru același scop.

21. **Plafonul deficitului de casă** al bugetului guvernului general va fi ajustat în sus – adică ținta privind deficitul bugetar va fi majorată – cu decalajul dintre volumul total efectiv debursat și cel programat al suportului bugetar de la donatorii externi, inclusiv asistența macrofinanciară (granturi) de la Comisia Europeană.

22. Nivelul minim al **RIN ale BNM** va fi redus, reieșind din insuficiența granturilor și împrumuturilor oficiale externe, până la suma echivalentă cu 79,6 milioane dolari SUA și, respectiv, 290,5 milioane dolari SUA, în 2022, calculată la ratele de schimb de program.

Fluxurile finanțării externe programate ^{1/}
(cumulativ de la începutul anului calendaristic)

	2022			2023			
	Iunie	Septembrie	Decembrie	Martie ^{2/}	Iunie	Septembrie ^{2/}	Decembrie
	țintă de prog.	țintă de prog.	țintă de prog.	țintă de prog.	țintă de prog.	țintă de prog.	țintă de prog.
Fluxurile finanțării externe programate pentru ajustarea pragului țintei fixate pentru RIN (milioane USD)	185	278	476	43	85	128	170
Fluxuri finanțării externe programate pentru ajustarea plafonului deficitului de casă (milioane MDL)	3663	5494	8899	915	1830	2744	3659

^{1/} Excluzând finanțarea de la FMI.

^{2/} Țintele indicative pentru lunile martie și septembrie.

G. Cerințele de raportare

23. **Datele macroeconomice** necesare pentru evaluarea respectării criteriilor de performanță, țintelor indicative și indicatorilor de bază vor fi oferite experților FMI, incluzând datele specificate în prezentul memorandum, cele din Tabelul 1, și altele, după caz. Autoritățile vor prezenta cu promptitudine experților FMI orice modificări de date.

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate experților FMI

Datele	Periodicitatea
Parametrii bugetari (date prezentate de Ministerul Finanțelor)	
Operațiunile bugetului guvernului general: veniturile, cheltuielile și finanțarea (clasificarea funcțională și economică)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Fondul de retribuire a muncii al guvernului general, pe fiecare nivel de buget (bugetul de stat, bugetul de asigurări sociale de stat (BASS), fondul de asigurări obligatorii de asistență medicală (FAOAM)) și categorie funcțională	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Divizarea detaliată a salariilor de la toate întreprinderile de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului, pe fiecare companie.	Anual (2019, 2020 și 2021), și trimestrial începând cu trimestrul 1, 2022
Numărul de poziții (posturi) și numărul de angajați (unități) în sectorul bugetar, pe fiecare nivel de buget (bugetul de stat, BASS, FAOAM) și categorie funcțională	Lunar, nu mai târziu de patru săptămâni de la finele fiecărei luni
Cheltuielile pentru asistență socială, inclusiv: pensiile, ajutoarele de șomaj, ajutorul social (acordat în cadrul programului de asistență socială), ajutorul pentru perioada rece a anului, precum și cheltuielile de sănătate finanțate de FAOAM	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria internă publică și cea garantată de stat, pe tipuri de instrumente și creditori - Datoria internă a guvernului central - Datoria internă a guvernului local	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni Trimestrial, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărui trimestru
Stocul datoriilor tuturor întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului, pe fiecare companie (date furnizate de APP)	Anual (2019, 2020 și 2021), și trimestrial începând cu trimestrul 1, 2022
Arieratele interne, pe tipuri creditori	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Arieratele tuturor întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului, pe fiecare companie (date furnizate de APP)	Anual (2019, 2020 și 2021), și trimestrial începând cu trimestrul 1, 2022
Recreditarea întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte pe tipuri de proiecte de recreditare și pe creditori externi (inclusiv debursări și plăți)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Divizarea împrumuturilor luate de întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni cu participarea statului pe împrumuturi pe proiecte externe care sunt recreditate (transferate) direct de la buget (guvernul central) către autoritățile locale/ministerele de resort și alte împrumuturi de la băncile comerciale.	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate experților FMI (continuare)

Datele	Periodicitatea
Parametrii monetari (date prezentate de BNM)	
Sinteza monetară a BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Sinteza monetară a sistemului bancar	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Cererile nete de plăți față de guvernul general (ale BNM și ale băncilor comerciale)	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Indicatorii financiari ai băncilor comerciale, inclusiv bilanțurile contabile, declarațiile de venit, indicatorii de reglementare bancară, datele privind capitalul, lichiditatea, credite și depozite (datele BNM)	Lunar, nu mai târziu de patru săptămâni de la finele fiecărei luni
Tranzacțiile pe piața valutară (datele BNM)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Fluxurile valutare de numerar ale BNM	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Statistica pieței valutare (volumul vânzărilor, intervențiile BNM, ratele de schimb)	Zilnic, nu mai târziu de 12 ore de la finele zilei
Operațiunile de sterilizare efectuate de BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Condițiile privind lichiditatea pe piața valutară și capacitatea băncilor de a menține pozițiile valutare deschise	Date zilnice prezentate o dată pe lună, cel târziu peste 10 zile după ultima zi a lunii.
Volatilitatea cursului de schimb a monedei naționale în raport cu valutele străine	
Decalajul dintre cursul de procurare și vânzare a monedei naționale în raport cu dolarul SUA pe piața valutară internă	
Schimbări în cursul de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA anunțate de casele de schimb valutar	
Schimbări zilnice în poziția valutară netă deschisă pentru toate valutele, total pe sistemul bancar	
Volatilitatea pieței interbancare	

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate personalului FMI (continuare)

Datele	Periodicitatea
Balanța de plăți (date prezentate de BNM)	
Statistica contului curent, capital și financiar	Un trimestru după finele trimestrului precedent
Transferurile persoanelor fizice de peste hotare prin intermediul sistemului bancar	Lunar, nu mai târziu de șase săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria externă (date prezentate de Ministerul Finanțelor și BNM)	
Informația vizând toate împrumuturile externe noi contractate de guvernul general sau garantate de guvern.	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Stocul datoriei publice și datoriei garantate de stat, suma scadentă a deservirii datoriei și cea achitată pentru deservirea datoriei, pe tipuri de creditori (conform noului șablon al datoriei intitulat „Componentele datoriei publice și a serviciului datoriei pe tipuri de creditori”, transmis direcției Datorii publice a Ministerului finanțelor).	Trimestrial, nu mai târziu de șase săptămâni de la finele fiecărui trimestru
Debursarea granturilor și creditelor pe sectoarele recipiente (de stat/local/întreprinderile de stat și cele în care statul are parte) și pe fiecare creditor în parte	Bugetul de Stat: lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni Bugetele locale / întreprinderile de stat: trimestrial, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei trimestru
Alte date statistice (prezentate de Biroul Național de Statistică, dacă nu este specificat altfel)	
Indicele prețurilor de consum (general)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni.
Conturile naționale, pe fiecare sector de producere, în termeni nominali și reali	Trimestrial, nu mai târziu de trei luni de la finele fiecărui trimestru
Statistica vizând exportul și importul, cu indicarea valorii, volumului și unităților de referință, pe principalele categorii de mărfuri și țări	Lunar, nu mai târziu de două luni de la finele fiecărei luni
Date detaliate privind rezultatele financiare ale tuturor întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului la nivelul guvernului central, în baza modelului convenit (de la APP)	Anual, peste cel mult două luni după finalizarea anului (date neauditate), și peste cel mult 6 luni după finalizarea anului (date auditate).